

Essi Isoniemi & Elina Koskelo

**TALOUELLISEN VÄKIVALLAN ESIINTYVYYS OULUN AMMATTIKORKEA-
KOULUN OPISKELIJOIDEN OPINTOJEN AIKAISISSA LÄHISUHTEISSA**

**TALOUDELLISEN VÄKIVALLAN ESIINTYVYYS OULUN AMMATTIKORKEA-
KOULUN OPISKELIJOIDEN OPINTOJEN AIKAISISSA LÄHISUHTEISSA**

Essi Isoniemi & Elina Koskelo
Opinnäytetyö
Syksy 2022
Sosiaalian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Essi Isoniemi ja Elina Koskelo

Opinnäytetyön nimi: Taloudellisen väkivallan esiintyvyys Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opintojen aikaisissa lähisuhteissa

Työn ohjaajat: Harriet Tervonen ja Liisa Seppänen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2022

Sivumäärä: 43 + 2 liitettä

Taloudellinen väkivalta on vähän tunnettu ja tutkittu väkivallan muoto, jossa tahallisesti loukataan henkilön taloudellista itsemääräämisoikeutta, tai kontrolloidaan henkilöä taloudellisiin asioihin liittyen. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa taloudellisen väkivallan esiintyvyyttä Oulun ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintojen aikaisissa lähisuhteissa sekä kartoittaa heidän tietämystään ilmiöstä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa ilmiön esiintyvyydestä opiskelijoiden keskuudessa sekä lisätä kyselyn saatekirjeen lukeneiden tietämystä aiheesta.

Opinnäytetyömme tietoperusta koottiin käyttäen monipuolisesti suomalaisia sekä kansainvälisiä lähteitä. Tietoperustassa on käsitelty väkivaltaa, taloudellisen väkivallan muotoja, lähisuhteessa tapahtuvaa taloudellista väkivaltaa sekä opiskeluajan yhteyttä taloudelliseen väkivaltaan. Opinnäytetyömme oli kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus ja aineisto kerättiin sähköisen kyselyn avulla. Kaikilla Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoilla oli mahdollisuus vastata kyselyyn. Tutkimukseen osallistui 184 Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijaa.

Tutkimuksessa ilmeni, että opiskeluaikana koettu taloudellinen väkivalta sai erityisiä piirteitä. Taloudellinen väkivalta voi ilmetä opiskeluun liittyvänä rajoittamisena ja häiriköintinä. Opiskelijoiden kokemuksissa nousi esille opintojen aikana saatavien etuuksien kontrollointi. Tutkimuksen perusteella sukupuolen ei nähty olevan altistava tekijä taloudelliselle väkivallalle. Naisten ja miesten kokemuksissa korostuivat kuitenkin eri taloudellisen väkivallan muodot. Tulosten perusteella riski kokea taloudellista väkivaltaa nousi iän myötä. Taloudessa asuvat omat lapset altistivat taloudellisen väkivallan kokemuksille. Taloudellisen väkivallan tekijä oli yleisimmin nykyinen tai entinen kumppani. Lähisuhteissa, joissa esiintyi taloudellista väkivaltaa, esiintyi yleensä myös muita väkivallan muotoja. Tutkimuksessa selvisi, että opiskelijoiden tietämys taloudellista väkivallasta oli heikkoa. Suurimman osan kyselyyn vastanneista opiskelijoista tietämys aiheesta kasvoi.

Taloudellista väkivaltaa on tutkittu lähinnä naiseen kohdistuvana väkivaltana. Tämän vuoksi taloudellista väkivaltaa olisi kiinnostavaa tutkia miesten kokemana. Tutkimuksessa ilmeni tekijän olevan usein entinen kumppani, joten eron jälkeinen taloudellinen väkivalta yksittäisenä tutkimusaiheena olisi kiinnostava.

Asiasanat: väkivalta, taloudellinen väkivalta, lähisuhde, opiskeluaika, korkeakouluopiskelija

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Essi Isoniemi and Elina Koskelo

Title of thesis: The prevalence of economic abuse in close personal relationships of students of Oulu University of Applied Sciences during their studies

Supervisors: Harriet Tervonen and Liisa Seppänen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2022

Number of pages: 43 + 2 appendices

Economic abuse is not a well-known phenomenon. There is little research on the topic especially in Finnish. Economic abuse is a form of violence in which a person's financial autonomy is intentionally violated, or a person is controlled in relation to financial matters. The purpose of this thesis was to map the prevalence of economic abuse in the close personal relationships of Oulu University of Applied Sciences students during their studies and to map their knowledge of the phenomenon. The aim was to produce information on the prevalence of the phenomenon among students, as well as to increase the knowledge of the survey respondents on the subject.

The theoretical framework of this thesis was compiled using a wide range of Finnish and international sources. The theory section deals with violence, the forms of economic abuse, economic abuse in close personal relationships, and the connection between studying and economic abuse. This thesis is quantitative research, and the data was collected with electronic survey. All students of Oulu University of Applied Sciences had the opportunity to respond to the survey. A total of 184 students participated in the study.

It emerged that the economic abuse experienced during the studies took on specific characteristics. One of the forms of economic abuse was restriction and harassment related to studying. The students' experiences highlighted the control of benefits received during their studies. Based on this research, gender was not seen as a predisposing factor for economic abuse. However, the experiences of women and men highlighted different forms of economic abuse. Based on the results, the risk of experiencing economic abuse increases with age. Sharing the household with one's children increased the risk of experiencing economic violence. The perpetrator of economic abuse is most commonly a current or former partner. In close personal relationships where economic abuse occurred, other forms of violence usually also occur. The study found that the knowledge of economic abuse among the students was poor. Most of the students who responded to the survey increased their knowledge of the subject.

Economic abuse has been studied mainly as a form of violence against women. It would be interesting to study economic abuse experienced by men. Postseparation economic abuse as a single research topic would be interesting.

Keywords: violence, economic abuse, close personal relationship, student, studying

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TALOUDELLINEN VÄKIVALTA LÄHISUHTEESSA OPINTOJEN AIKANA.....	8
2.1	Väkivalta.....	8
2.2	Taloudellinen väkivalta lähisuhteessa	8
2.3	Opiskeluajan yhteys taloudelliseen väkivaltaan.....	10
2.4	Aikaisemmat tutkimukset.....	11
3	TALOUDELLISEN VÄKIVALLAN MUODOT.....	13
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
4.1	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimusongelmat	15
4.2	Tutkimusmenetelmä	16
4.3	Aineistonkeruumenetelmä	17
4.4	Kyselylomakkeen laatiminen	18
4.5	Aineiston analysointi.....	19
4.6	Luotettavuus ja eettisyys	21
5	TULOKSET.....	23
5.1	Taustamuuttujien yhteys taloudellisen väkivallan esiintyvyyteen.....	24
5.2	Taloudellisen väkivallan muotojen esiintyvyys opiskelijoiden kokemuksissa.....	25
5.3	Väkivallan tekijät ja muut lähisuhteessa ilmenneet väkivallan muodot	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	32
7	POHDINTA.....	35
	LÄHTEET.....	39
	LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkimme taloudellisen väkivallan esiintyvyyttä Oulun ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintojen aikaisissa lähisuhteissa. Aihe on ajankohtainen, sillä vaikka viime vuosina taloudellisesta väkivallasta on puhuttu aiempaa enemmän, tutkimustietoa aiheesta on vähän ja näkökulmat aiemmissa tutkimuksissa ovat liittyneet lähinnä parisuhteisiin ja naisten kokemuksiin. Tämän vuoksi taloudellisen väkivallan yleisyyttä on vaikea arvioida. Taloudellisen väkivallan uhriksi voi joutua iästä, sukupuolesta tai taloudellisesta asemasta riippumatta (Sharp-Jeffs 2015, 25). Tämän vuoksi halusimme sisällyttää tutkimukseen kaikki sukupuolet ja lähisuhteet. Taloudellinen väkivalta linkittyy muihin väkivallan muotoihin, sillä lähisuhteissa, joissa on taloudellista väkivaltaa, on yleensä myös muita väkivallan muotoja. Taloudellinen väkivalta on yksi heikoimmin tunnetuista väkivallan osa-alueista, eivätkä ammattilaisetkaan aina tunnista sitä. (Kaittila & Nyqvist 2014, 262, 273–274.) Taloudellinen väkivalta on väkivallan muoto, jossa tahallisesti loukataan henkilön taloudellista itsemääräämisoikeutta, tai kontrolloidaan henkilöä taloudellisiin asioihin liittyen (Bildjuschkin ym. 2020, 9). Se voi ilmetä työssäkäynnin rajoittamisena ja häiriköinti, rahaan liittyvänä kontrollointina, taloudellisena hyväksikäyttönä sekä eron jälkeisenä taloudellisena väkivaltana (Kaittila 2017, 71–72.) Taloudellinen väkivalta voi olla myös opiskeluun liittyvää rajoittamista ja häiriköintiä (Sharp-Jeffs 2015, 11).

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa taloudellisen väkivallan esiintyvyyttä Oulun ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintojen aikaisissa lähisuhteissa sekä kartoittaa heidän tietämystään ilmiöstä. Tavoitteena on tuottaa numeerista tietoa ilmiön esiintyvyydestä opiskelijoiden keskuudessa yhteistyökumppanille sekä tämän opinnäytetyön tekijöille. Yhteistyökumppani voi hyötyä tuloksista saamalla tietoa siitä, mitkä taloudellisen väkivallan muodot opiskelijoiden kokemuksissa korostuvat ja minkälaisia erityispiirteitä opintojen aikana tapahtuvaan taloudelliseen väkivaltaan liittyy. Kyseessä on kvantitatiivinen tutkimus, joka toteutettiin kyselynä. Tavoitteena on lisäksi kyselyn saattekirjeen lukeneiden tietämyksen lisääminen taloudellisesta väkivallasta.

Keskeisiä käsitteitä opinnäytetyössä ovat väkivalta, taloudellinen väkivalta, lähisuhde sekä opiskeluaika. Tutkimus kohdistuu opiskelijoihin, sillä taloudellista väkivaltaa opiskelijoiden kokemana ei ole tutkittu ja opiskeluaikana taloudellinen asema usein heikentyy. Tutkimusten mukaan opiskelijoilla on usein heikko taloudellinen tilanne. Noin joka viides opiskelija kokee toimeentulonsa niukaksi. (Saarenmaa, Saari & Virtanen 2010, 41; Kunttu, Pesonen & Saari 2016, 73.) Taloudellista

väkivaltaa esiintyy enemmän niillä, joilla on taloudellisia vaikeuksia. Vähävaraisuus lisää riippuvuutta väkivallan tekijään ja pahentaa väkivallan seurauksia. (Voth Schrag, Ravi & Robinson 2018, 89–90.) Suurin osa Suomessa perustutkintoa suorittavista korkeakouluopiskelijoista on alle 30-vuotiaita nuoria (Saarenmaa ym. 2010, 16). Tämä elämänvaihe altistaa kielteisille kokemuksille, kuten väkivaltaisille lähisuhteille, kun rahaan liittyviä asioita suhteessa vasta opetellaan (Kutin, Reid & Russell 2018, 112). Opiskelujalla tarkoitetaan tutkinnon suorittamiseen kuluvaan aikaan. Tavoiteaika ammattikorkeakoulututkinnoissa on 3,5–4,5 vuotta. Oulun ammattikorkeakoulussa voi opiskella informaatioteknologiaa, kulttuuria, luonnonvaraa, liiketaloutta, sosiaali- ja terveysalaa tai tekniikan alaa. (Oulun ammattikorkeakoulu 2022.)

Opinnäytetyömme yhteistyökumppani on Taloudellinen väkivalta tutuksi -hanke. Hankkeen taustalla on vähäinen tieto taloudellisesta väkivallasta ilmiönä ja sen uhrien auttamisesta. Väkivallatyössä avun tarvitsijoita tunnustetaan, mutta auttamisessa on rakenteellisia esteitä ja keinot auttamiseen ovat rajallisia. Valtakunnallisen hankkeen on tarkoitus tehdä tutuksi taloudellisen väkivallan ilmiötä, sekä sen seurauksia, lisätä ammattilaisten tietoisuutta ja osaamista sekä uhrien auttamismahdollisuuksia. Lisäksi tarkoituksena on helpottaa uhrien tilannetta ja pääsyä avun piiriin. Hanke on Viola - väkivallasta vapaaksi ry:n ja Vaasan ensi- ja turvakoti ry:n yhteinen ja se toteutetaan yhdessä useiden alueellisten ja kansallisten yhteistyökumppaneiden kanssa. (Viola - väkivallasta vapaaksi ry 2022.)

Opinnäytetyön tavoitteena on edistää tekijöiden ammatillista kasvua seuraavien sosionomin kompetenssien mukaisesti: sosiaalialan eettinen osaaminen, kriittinen ja osallistuva yhteiskuntaosaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen. Opinnäytetyöprosessin aikana pyrimme laajentamaan ymmärrystämme taloudellisesta väkivallasta ja siihen liittyvistä tekijöistä, jolloin pystymme kohtaamaan asiakkaat sensitiivisemmin. Asiaan perehtymisen kautta pystymme tunnistamaan taloudellista väkivaltaa paremmin ja näin puuttumaan siihen. Voimme nostaa taloudellista väkivaltaa esille omilla ammatillisissa verkostoissamme ja näin lisätä tietämystä tärkeästä aiheesta. Lisäksi saamme henkilökohtaista osaamista ja kokemusta tutkimuksen tekemisestä.

2 TALOUDELLINEN VÄKIVALTA LÄHISUHTEESSA OPINTOJEN AIKANA

2.1 Väkipalta

Väkipaltta voidaan määritellä monella eri tavalla. Yleisesti väkipalta voidaan nähdä minkälaisena tahansa hyökkävänä tilanteena, jossa ihminen tarkoituksellisesti vahingoittaa toista ihmistä. (Sotiaali- ja terveystministeriö 2014, 8.) WHO eli maailman terveystjärjestö määrittelee väkipallan olevan fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka voi kohdistua ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen, ihmisryhmään tai yhteisöön. Määritelmän mukaan väkipalta voi johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen. (Krug ym. 2005, 21.) Väkipalta voi olla myös rakenteellista, jolloin yhteiskunnan vallitsevat rakenteet, valtajärjestelmät, normit ja toimintatavat aiheuttavat vahinkoa henkilöiden tai ryhmien oikeuksiin ja asemaan muihin nähden (Bildjuschkin ym. 2020, 7).

Väkipalta voidaan jakaa eri osa-alueisiin. Erilaisia väkipallan muotoja ovat mm. fyysinen väkipalta, henkinen väkipalta, vaino, seksuaalisuutta loukkaava väkipalta, laiminlyönti, kunniaan liittyvä väkipalta ja taloudellinen väkipalta. Jaottelua voidaan tehdä myös väkipallan kohteena olevien ryhmien mukaan. Näitä ryhmiä voivat olla lapset, ikääntyneet, vammaiset, seksuaalivähemmistöt ja etniset vähemmistöt. Sukupuolistuneella väkipallalla tarkoitetaan sellaista väkipaltta, jossa sukupuoli vaikuttaa väkipallan kokemiseen, käytäntöön, piirteisiin sekä seurauksiin. Naisiin kohdistuvaksi väkipallaksi kutsutaan väkipaltta, joka kohdistuu naisiin heidän sukupuolensa vuoksi. Usein tämä ilmenee lähisuheväkipaltana, seksuaalisena väkipaltana sekä häiriköintinä. (Bildjuschkin ym. 2020, 8–9.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään taloudelliseen väkipalttaan ja sen ilmenemiseen Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden lähisuhteissa opintojen aikana.

2.2 Taloudellinen väkipalta lähisuhteessa

Lähisuhteessa tapahtuvaa väkipaltta kutsutaan lähisuheväkipallaksi. Lähisuheväkipalta on väkipaltta, joka tapahtuu läheisessä suhteessa ja se voi kohdistua nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen. (Bildjuschkin ym. 2020, 7.) Kontrolli erottaa taloudellisen väkipallan normaalista taloudellisesta päätöksenteosta lähisuhteessa. On yleistä, että lähisuhteessa toinen osapuoli hallinnoi enemmän taloudellisia asioita, mutta kun toinen ei anna

toiselle päätösvaltaa taloudellisissa asioissa ja kontrolloi työntekoa ja rahankäyttöä, on kyse väkivallasta. (Huang ym. 2013, 781.)

Taloudella voi olla moniulotteinen rooli lähisuhteissa. Se voi pahimmillaan toimia väkivallan väli-
neenä, vaikuttaa turvallisuudentunteeseen, vaikuttaa tavoitteiden asettamiseen sekä taloudelli-
seen itsetuntoon. Taloudelliset resurssit vaikuttavat myös parisuhdepäätöksiin erityisesti matalatu-
loisilla. (Weaver ym. 2009, 13–14.) Rahan on huomattu olevan merkittävä taustatekijä perheiden
ongelmissa (Kaittila & Nyqvist 2014, 263). Perheellä on vallankäyttöä ja väkivaltaa tai tässä yhtey-
dessä taloudellista väkivaltaa tarkasteltaessa erityinen asema. Läheisyys fyysisellä ja henkisellä
tasolla sekä perhesiteet mahdollistavat väkivaltaa ja vallankäyttöä. (Notko 2011, 212.)

Kun väkivallan tekijä on läheinen, aiheuttaa se uhrille hämmennystä ja ristiriitaisia tuntemuksia
sekä vaikeuttaa väkivallan esille tuomista ja suhteesta irrottautumista. Lähisuhdeväkivallalle on
tyypillistä jaksottaisuus ja sen uusiutuminen. Väkivalta myös usein pahenee ajan myötä. (Nipuli
2020, 15.) Lähisuhteessa kontrollointi ulottuu usein rahankäytön lisäksi muihinkin osa-alueisiin, ku-
ten sosiaalsiin suhteisiin (Kutin ym., 118). Kun lähisuhteessa näyttäytyy henkistä tai fyysistä väki-
valtaa, liittyy siihen lähes aina myös taloudellista väkivaltaa. Taloudellinen väkivalta on siis selvästi
yhteydessä muihin väkivallan muotoihin. (Postmus ym. 2012, 424–425; Stylianou, Postmus &
McMahon 2013, 3200.) Taloudelliseen väkivaltaan voi lisäksi liittyä seksuaalista väkivaltaa ja tap-
pouhkauksia tai jopa tappopyrityksiä (Sharp 2008, 20). Taloudellista väkivaltaa voi esiintyä kuitenkin
myös ilman muita väkivallan muotoja (Kaittila 2017, 76). Syynä taloudelliselle väkivallalle on yksilön
halu vahingoittaa ja kontrolloida uhria. Joskus kyse voi olla myös taloudellisen hyödyn tavoittelusta
tai riippuvuusongelmasta. Ihmisten rahankäyttöön liittyvät yhteiskunnalliset käytännöt, kuten lait,
kulttuuri ja politiikka. (Kaittila 2017, 31, 79.)

Taloudellisen väkivallan uhriksi voi joutua kuka tahansa iästä, sukupuolesta tai tulotasosta riippu-
matta (Sharp-Jeffs 2015, 25). Kuitenkin erot liittyen taloudellisiin resursseihin mahdollistavat kont-
rollin ja vallankäytön sekä lisäävät tekijälle mahdollisuuksia toista alistavaan käyttäytymiseen (Kait-
tila & Nyqvist 2014, 264). Taloudellinen väkivalta voi aiheuttaa heikentymistä taloudellisessa tilan-
teessa sekä taloudenhallinnan taidoissa, ajautumista rikollisuuteen, katkonaisuutta työhön ja kou-
lutukseen sekä fyysisen ja psyykkisen terveydentilan heikentymistä (Kaittila & Nyqvist 2014, 271).

Jotkut taloudellisen väkivallan tilanteet kuten toisen laskujen piilottaminen, voivat olla vaikeasti ha-
vaittavissa. Olisi tärkeää tunnistaa millä eri tavoilla taloudellinen väkivalta voi näyttäytyä, koska se

voi helposti sekoittua normaaliin taloudellisten asioiden hallintaan lähisuhteessa. Koulutuksen avulla tietoisuuden lisääminen taloudellisen väkivallan kokijoille ja heidän kanssaan työskenteleville on tärkeää, jotta ymmärretään taloudellisen väkivallan haitalliset vaikutukset. (Stylianou ym. 2013, 3200.) Suomessa taloudellista väkivaltaa ei ole riittävästi huomioitu palvelujärjestelmässä, oikeuslaitoksessa tai tutkimuksissa, vaikka sillä on kielteisiä vaikutuksia yksilöiden ja perheiden hyvinvointiin (Kaittila 2017, 72, 88). Palveluissa, joissa tarjotaan apua väkivallan kokijoille, on havaittu, että ammattilaiset kokevat haastavaksi tunnistaa taloudellista väkivaltaa ja ottaa asiaa puheeksi. Tähän tarvittaisiin enemmän tietoa, välineitä ja resursseja. (Kaittila ja Nyqvist 2014, 274.)

2.3 Opiskeluajan yhteys taloudelliseen väkivaltaan

Kela turvaa opiskelijan toimeentulon opintojen aikana. Korkeakouluopinnot ovat päätoimista opiskelua, jolloin opiskelija voi hakea opintotukea. Opintotuki sisältää opintorahan sekä valtiontakausen opintolainalle, osalle opiskelijoista myönnetään lisäksi asumislisä. Opintotuen saaminen kuitenkin edellyttää opintojen edistymistä. Kela valvoo, että opintopisteitä on vuoden aikana kertynyt riittävästi. Vuokralla asuvat voivat saada yleistä asumistukea. (Kansaneläkelaitos & Folkpensionanstalten 2021, 302, 304.) Ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskimääräinen opintotuki on 869 euroa kuukaudessa (Suomen virallinen tilasto 2021, 8). Nuorisobarometrin mukaan sosiaaliturvan takaamista palveluista opiskelujen aikainen toimeentulo herättää suurinta epäluottamusta korkeakouluopiskelijoilla (Myllyniemi 2014, 56).

Vuonna 2010 tehdyn opiskelijatutkimuksen mukaan useimpien opiskelijoiden opiskelu-aikaa leimaa niukka taloudellinen tilanne. Vain 37 prosenttia ammattikorkeakouluopiskelijoista koki, että heillä on tarpeeksi rahaa kattamaan omat menot. (Saarenmaa, Saari & Virtanen 2010, 5–6, 41.) Tätä vahvistaa myös vuonna YTHS:n vuonna 2016 tekemä korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus, jossa selvitettiin opiskelijoiden toimeentuloa ja työssäkäyntiä. Erittäin niukaksi ja epävarmaksi toimeentulonsa tuolloin koki ammattikorkeakoulussa opiskelevista miehistä 19 % ja naisista 20 %. Ammattikorkeakoulussa humanistisia-, kasvatus- ja kulttuurialoja opiskelevista naisista kolmannes arvioi toimeentulonsa erittäin niukaksi ja epävarmaksi. Ammattikorkeakoulussa opiskelevista miehistä 43 % ja naisista 37 % koki tulevaisuutensa taloudellisesti toimeen hyvin tai erittäin hyvin. Vastaajista 56 % kertoi käyvänsä töissä toimeentulonsa takaamiseksi. (Kunttu, Pesonen & Saari 2016, 73.)

Suomessa suurin osa perustutkintoa suorittavista korkeakouluopiskelijoista on alle 30-vuotiaita nuoria (Saarenmaa, Saari & Virtanen 2010, 16). Aikuisuuteen siirtyminen on muutosten aikaa, jolloin nuoret aikuiset pyrkivät taloudelliseen riippumattomuuteen (Xiao, Chatterjee & Jinhee 2014). Tässä elämänvaiheessa ihmiset ovat haavoittuvaisia opetellessaan rahaan liittyviä asioita lähisuh-teissaan. Nuoret aikuiset ovat alttiina kielteisille kokemuksille, kuten väkivaltaisille suhteille. Nuoret aikuiset eivät aina näe taloudellista väkivaltaa lähisuhdeväkivallan muotona. He ovat alttiita talou-delliselle väkivallalle, koska suhteen väkivaltaisia piirteitä ei välttämättä tunnisteta ja suhteen yllä-pitäminen koetaan tärkeänä. Ongelmaksi voi myös muodostua rahan ja rakkauden välisen yhtey-den hämärtyminen suhteessa, minkä vuoksi nuoret aikuiset voivat olla alttiita manipuloinnille. (Kut-tin, Reid & Russell 2018, 112, 120–121).

Taloudellista väkivaltaa esiintyy enemmän niillä, joilla on suuria taloudellisia vaikeuksia. Väkivallan kokijoilla vähävaraisuus pahentaa ja laajentaa väkivallan seurauksia lisäämällä riippuvuutta väki-vallan tekijään ja rajoittamalla heidän mahdollisuuttaan lähteä väkivaltaisesta suhteesta. (Voth Schrag, Ravi & Robinson 2018, 89–90.) Taloudellisen väkivallan tunnistaminen eri toimeentulotur-vaetuuksien kohdalla olisi tärkeää. Esimerkiksi toimeentulo- sekä asumistuki ovat ruokakunnan yh-teisiä etuuksia ja niiden saantiin vaikuttaa molempien toimeentulo. Etuudet perustuvat avioliittolain elatusvelvollisuuteen, johon kuuluu puolisoiden vastuu yhteisestä sekä kummankin osapuolen hen-kilökohtaisesta taloudellisesta asemasta. Kun etuuden saantiin vaikuttaa molempien tulot, voi hen-kilönkohtainen tulojen määrä jäädä hyvin pieneksi, minkä vuoksi voi joutua taloudellisesti riippu-vaiseksi kumppanistaan. (Kaittila ja Nyqvist 2014, 274.)

2.4 Aikaisemmat tutkimukset

Taloudellinen väkivalta on yksi vähiten tutkituista väkivallan muodoista (Kaittila & Nyqvist 2014, 263). Aikaisempia opinnäytetöitä taloudellisesta väkivallasta löytyy melko vähän. Suurin osa suo-malaisista väkivaltaan liittyvistä tutkimuksista käsittelee yleisesti parisuhde- tai lähisuhdeväkival-taa. Myös opiskeluaikana tapahtuvasta lähisuhdeväkivallasta on melko vähän tutkimuksia. Laa-jempaa määrällistä tutkimusta taloudellisesta väkivallasta nimenomaan opiskeluaikana ei löytynyt. Taloudellista väkivaltaa on maailmallakin pitkälti tutkittu naisiin kohdistuvana ilmiönä, jolloin mies-ten kokemuksia ei ole juurikaan tutkittu (Postmus ym. 2018, 18).

Noora Keskipilän (2016) opinnäytetyössä analysoitiin taloudellista väkivaltaa kokeneiden kirjoituksia. Kirjoituksia oli yhteensä kahdeksan. Tutkimuksesta kävi ilmi, että taloudellista väkivaltaa tapahtuu kaikenlaisissa ja kaiken pituisissa parisuhteissa. Myös taloudellisen väkivallan seuraukset näyttäytyivät moninaisina vastaajien kirjoituksissa – se näyttäytyi taloudellisen tilanteen heikentymisenä, velkaantumisenä sekä aiheutti ongelmia työelämässä ja sosiaalisissa suhteissa.

Eveliina Salonen ja Sanni Syrjä (2016) tutkivat opinnäytetyössään Satakunnan ammattikorkeakoulun naisopiskelijoiden kokemaa lähisuheväkivaltaa kvantitatiivisella kyselyllä. Kyselyssä oli taloudellista väkivaltaa koskien vain yksi kysymys ja se keskittyikin enemmän muihin väkivallan muotoihin. Kyselyyn vastasi 422 opiskelijaa, joista 37 kertoi kohdanneensa rahavarojen säätelyä tai raha-asioiden selvittämisen vaatimista.

Siiri Virkkunen ja Veera Härkönen (2020) tutkivat opinnäytetyössään AMK-opiskelijoiden kokemuksia henkisestä väkivallasta parisuhteessa opintojen aikana. Opinnäytetyössä selvitettiin myös henkisen väkivallan eri ilmenemismuotoja. Tutkimus oli laadullinen ja siihen osallistui kuusi henkilöä. Myös taloudellinen väkivalta näkyi haastateltavien vastauksissa. Se näkyi mm. opiskelun vaikeutamisena ja taloudellisena hallitsemisena.

Elisa Kokkonen ja Veera Päiviö (2022) tutkivat pro-gradu -tutkielmassa miesten kokemaa taloudellista väkivaltaa parisuhteessa. Tutkimuksen aineisto kerättiin yhteistyössä Taloudellinen väkivalta tutuksi -hankkeen kanssa. Tutkimus oli laadullinen ja tutkimuksessa haastateltiin kahdeksaa taloudellista väkivaltaa kokenutta miestä. Tutkimuksen perusteella miesten ja naisten kokemassa taloudellisessa väkivallassa on eroja, vaikka yhtäläisyyksiäkin löytyy. Tutkimuksesta kävi ilmi, että taloudellisen väkivallan kokemukset vaikuttivat merkittäväksi miesten elämänlaatuun, joka näkyi esimerkiksi taloudellisen tilanteen heikentymisenä sekä isä-lapsi-suhteen muuttumisena.

Anniina Kaittila (2017) on tutkinut väitöskirjassaan rahakonflikteja sekä taloudellista väkivaltaa parisuhteissa. Taloudellista väkivaltaa väitöskirjassa on tutkittu kirjallisuuskatsauksen avulla. Tutkimuksessa taloudellista väkivaltaa tutkitaan osana naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Tutkimuksessa tarkastellaan taloudellisen väkivallan muotoja parisuhteessa, taloudellisen väkivallan seurauksia sekä taloudellisen väkivallan yhteyttä muuhun parisuhdeväkivaltaan.

3 TALOUDELLISEN VÄKIVALLAN MUODOT

Taloudellinen väkivalta on väkivallan muoto, jossa tahallisesti loukataan henkilön itsemääräämisoikeutta, tai henkilöä rajoitetaan taloudellisiin asioihin liittyen (Bildjuschkin ym. 2020, 9). Taloudellisen väkivallan muotoja ovat työssäkäynnin rajoittaminen ja häiriköinti, rahan liittyvä kontrollointi, taloudellinen hyväksikäyttö sekä eron jälkeinen taloudellinen väkivalta (Kaittila & Nyqvist 2014, 268). Taloudellinen väkivalta voi näyttäytyä myös opiskeluun liittyvänä häiriköintinä. Tekijä voi häiriköidä opiskelua pyrkimällä estämään jatko-opiskelun, vaatimalla lopettamaan opiskelun tai kieltämällä sen. (Sharp-Jeffs 2015, 11.)

Työssäkäynnin rajoittaminen voi tulla ilmi töihin menemisen tai työpaikan hakemisen hankaloittamisena. Tekijä voi myös uhkailla tai vaatia kokijaa lopettamaan työnteon kokonaan. Työssäkäynnin rajoittaminen voi olla suorita tekoja – tekijä saattaa varastaa autonavaimet, jotta kokija ei pääse töihin tai työhaastatteluun tai pahoinpidellä kokijan, kun tämä on lähdössä töihin. (Adams ym. 2008, 576.) Tekijä saattaa myös häiriköidä työssäkäyntiä soittelemalla jatkuvasti tai ilmestymällä työpaikalle (Pyles & Banerjee, 2010, 47). Parisuhteen kontekstissa kyse voi olla siitä, että tekijä ei halua kumppanin tapaavan ihmisiä, joita hän ei tunne tai ei halua kumppanin ansaitsevan omia rahoja. Kyse voi olla myös siitä, että tekijä ei halua ihmisten todistavan sitä, miten hän kohtelee kumppaniaan. (Sharp 2008, 32–33.)

Opiskeluun liittyvä taloudellinen väkivalta voi tulla ilmi erilaisina tapoina kontrolloida ja häiritä kokijan opiskelua. Tekijä voi pyrkiä vaikuttamaan kokijan opintotuen tai opintolainan saantiin tai varastaa etuudet omaan käyttöönsä. Myös fyysinen väkivalta ja vaino näyttäytyvät opintojen rajoittamisen ja häiriköinnin välineenä. Tekijä saattaa estää kokijaa opiskelemasta tuhoamalla tämän koulutöitä tai estämällä pääsyn kouluun. Tekijä voi myös syyllistää kokijaa tämän opiskeluun käyttämästä ajasta tai vähätellä kokijan koulutusta. Opiskelun rajoittaminen ja häiriköinti heikentävät kokijan opintomenestystä sekä hyvinvointia. (Voth Schrag & Edmond 2017, 11–15.)

Rahan liittyvään kontrollointiin voidaan lukea valvominen raha-asioihin liittyen ja rahankäytön estäminen. Tähän luetaan myös tilanteet, joissa tekijä salaa omaa varallisuuttaan koskevia tietoja, kuten velkaantumista toiselta, mikä vaikuttaa koko perheen talouteen. Tekijä voi myös tehdä yksin kaikki rahan liittyvät päätökset. (Kaittila & Nyqvist 2014, 268–269.) Tekijä saattaa päättää kokijan puolesta, mihin tämä saa rahansa käyttää tai vaatia saada tietää, mihin rahaa on käytetty. Kokija

saattaa joutua pyytämään tekijältä rahaa omiin menoihinsa, jolloin rahaa ei välttämättä riitä edes tarpeellisiin menoihin, kuten ruokaan tai vaatteisiin. Tekijä saattaa myös piilottaa rahaa, jotta kokija ei voi sitä käyttää. (Adams ym. 2008, 576.) Kokija voi käyttää rahaan liittyvää valtaa myös seksuaalisen hyväksikäytön välineenä esimerkiksi painostamalla toista seksuaalisiin tekoihin rahaa vastaan (Sharp 2008, 34, 37).

Taloudellinen hyväksikäyttö voi tarkoittaa muun muassa toisen omaisuuden varastamista, velkojen ottamista toisen nimiin tai kieltäytymistä taloudellisista vastuista. Se voi olla myös yhteisten varojen käyttämistä omiin tarkoituksiin. (Kaittila & Nyqvist 2014, 268.) Taloudelliseen hyväksikäyttöön voi liittyä rahan lainaamiseen painostamista ja velan takaisinmaksusta kieltäytymistä (Adams ym. 2008, 576). Tekijä voi kieltäytyä tekemästä itse töitä tai hakemasta hänelle kuuluvia etuuksia, jolloin kokija joutuu kantamaan taloudellisen vastuun yksin. Tekijä voi kieltäytyä maksamasta vuokraa tai laskuja. Tekijä voi ottaa toisen nimissä velkaa tai käyttää toisen pankkikorttia tai pankkitunnuksia. Tekijä voi myös painostaa kokijaa ottamaan vuokrasopimuksen, autoon liittyviä maksuja, laskuja tai muita taloudellisia sopimuksia yksin omiin nimiinsä. (Sharp 2008, 33–34.) Tekijä saattaa käyttää kokijan rahoja tai painostaa kokijaa ottamaan lainaa uhkapelaamisen tai päihteydenkäytön rahoittamiseksi. Tällöin kokijalla ei välttämättä jää rahaa tarvittaviin menoihin. (Kutin ym. 2018, 118.)

Taloudellinen väkivalta usein jatkuu, vaikka muut parisuhteessa ilmenneet väkivallan muodot loppuisivat. Toisin kuin fyysistä väkivaltaa, taloudellista väkivaltaa voi toteuttaa ilman suoraa kontaktia tai kanssakäymistä uhrin kanssa. Tämä mahdollistaa taloudellisen väkivallan jatkumisen, vaikka uhri olisikin fyysisesti lähtenyt suhteesta. (Stylianou 2018, 7.) Kaittilan ja Nyqvistin (2014, 268, 270) mukaan eron jälkeinen taloudellinen väkivalta ilmenee esimerkiksi niin, että kumppani kieltäytyy maksamasta elatusmaksuja tai tietoisesti pitkittää oikeudenkäyntiä liittyen huoltoriitaan. Oikeusjärjestelmän ja vallitsevien käytäntöjen hyväksikäyttö taloudellisen väkivallan välineenä kuuluu eron jälkeiseen taloudelliseen väkivaltaan.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimusongelmat

Tutkimus toteutettiin kyselynä, sillä kyselyllä oli mahdollisuus saada laajempi kuva taloudellisen väkivallan esiintyvyydestä opiskelijoiden keskuudessa. Määrällisellä tutkimuksella saadaan myös tietoa muuttujien välisistä suhteista ja eroista (Vilka 2007, 13). Kaittila (2017, 88–89) ehdottaa tutkimuksessaan, että taloudellista väkivaltaa voisi tutkia kyselyllä, joka kohdistettaisiin laajemmalle joukolle pelkästään taloudellista väkivaltaa kokeneiden sijaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa taloudellisen väkivallan esiintyvyyttä Oulun ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintojen aikaisissa lähisuhteissa sekä kartoittaa heidän tietämystään ilmiöstä. Kartoittavassa tutkimuksessa selvitetään vähän tunnettuja ilmiöitä ja etsitään uusia näkökulmia (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 13). Tavoitteena on tuottaa numeerista tietoa ilmiön esiintyvyydestä opiskelijoiden keskuudessa yhteistyökumppanille sekä tämän opinnäytetyön tekijöille. Yhteistyökumppani voi hyötyä tuloksista toimintansa kehittämisessä. Tavoitteena on lisäksi kyselyn saatekirjeen lukeneiden tietämyksen lisääminen taloudellisesta väkivallasta.

Opinnäytetyön tavoitteena on myös edistää omaa ammatillista kasvuamme seuraavien sosionomin kompetenssien mukaisesti: sosiaalialan eettinen osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen. Sosiaalialan eettisellä osaamisella tarkoitetaan ihmisarvon, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistämistä sekä oman ja ammattialan toiminnan eettisesti perusteltua reflektiota. (ARENE 2017, 10.) Sosiaalialan eettinen osaaminen korostuu opinnäytetyössä jo aiheen valinnassa. Näkökulma aiheeseen on uusi. Asian näkyväksi tekeminen edistää ihmisarvoa ja oikeudenmukaisuutta. Lisäksi saamme osaamista, joka hyödyttää meitä tulevaisuuden työssä. Ilmiöön perehtymisen ja sen ymmärtämisen kautta osaamme tulevaisuuden työssämme puuttua siihen paremmin.

Yhteiskuntaosaamiseen kuuluu osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, syrjäytymisen ehkäisy sekä yhteisöissä että yhteiskunnassa, osallistavat ja valtaistavat toimintatavat sekä vaikuttamistyö (ARENE 2017, 10). Aiheeseen perehtyminen laajentaa ymmärrystämme yhteiskunnallisesti vähän

tunnetusta ilmiöstä ja voimme tuoda taloudellista väkivaltaa kokeneiden ääntä kuuluviin toimies-
samme eri työympäristöissä. Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sisältää tutki-
tun tiedon tuottamisen, tulkinnan käytön ja jakamisen sekä innovatiivisten menetelmien hyödyntä-
misen työelämän kehittämisessä (ARENE 2017,10). Tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-
osaamista kehitämme toteuttamalla määrällisen tutkimuksen ja tekemällä siitä julkaisun. Saamme
henkilökohtaista kokemusta ja osaamista tutkimuksen tekemisestä. Lisäksi opimme tiedonhakua
ja kriittistä arviointia.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusongelmat tulee harkita tarkkaan ja muotoilla selkeästi en-
nen aineiston keräämistä ja tutkimus etenee selkeästi vaiheittain. Tutkimusongelmat esitetään
usein kysymysmuodossa. Kysymykset muodostetaan tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. (Hirs-
järvi ym. 2009, 125, 129.) Tutkimusta aloittaessa perehdytään aikaisempaan tutkimukseen ai-
heesta. Aiheeseen perehtyminen auttaa myös tutkimuksen ongelmanasettelussa sekä kyselyn laa-
timisessa. (Borg 2021 b.) Kaittilan mukaan tulevissa tutkimuksissa taloudellisesta väkivallasta on
hyvä kysyä täsmennettyjä kysymyksiä taloudellisen väkivallan eri muodoista, sillä taloudellisen vä-
kivallan käsite on monille vieras (2017, 88–89). Tämän vuoksi tutkimusongelma sekä kyselyn aset-
telu korostavat erilaisia taloudellisen väkivallan kokemisen tilanteita, joita aiemmissa tutkimuksissa
on tullut ilmi. Koska ilmiö on monelle vieras, opinnäytetyössä kartoitetaan opiskelijoiden tietämystä
aiheesta.

Tutkimusongelmat ovat seuraavat:

Minkälaisissa tilanteissa opiskelijat ovat kohdanneet taloudellista väkivaltaa lähisuhteessa?

Miten erilaiset taustatekijät ovat yhteydessä taloudellisen väkivallan kokemuksiin lähisuhteessa?

Mikä on opiskelijoiden tietämys taloudellisesta väkivallasta?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Valitsimme tutkimusmetodiksi opinnäytetyöhömme kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen,
joka toteutettiin kyselyn avulla. Määrällisessä tutkimuksessa tietoa tarkastellaan numeerisesti,
minkä vuoksi se sopi taloudellisen väkivallan esiintyvyyden kartoittamiseen. Määrällisessä tutki-
muksessa haetaan vastauksia kysymyksiin, kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. (Vilka

2007, 14). Opinnäytetyössä haettiin vastauksia siihen, kuinka moni opiskelija on kokenut taloudellista väkivaltaa lähisuhteessa opintojen aikana, kuinka usein taloudellista väkivaltaa on ilmennyt ja kuinka moni opiskelija tietää taloudellisesta väkivallasta. Esiintyvyyttä pyrittiin kartoittamaan mahdollisimman laajalta joukolta opiskelijoita, minkä vuoksi toteutustavaksi valikoitui kysely. Opinnäytetyömme pohjalla on tieteenfilosofinen suuntaus positivismi, sillä tuotamme tietoa numeeristen muuttujien avulla ja pyrimme näin mahdollisimman objektiiviseen havainnointiin (Hirsjärvi ym. 2009, 139).

Opinnäytetyö on kartoittava, sillä aiheena ilmiön tutkiminen opiskelijoiden näkökulmasta on uusi. Tarkoituksena ei ollut käsitellä yksittäistapauksia, vaan etsiä tuloksista laajemmin eroja ja yhtäläisyyksiä. Opinnäytetyön pohjalla oli tietoperusta, joka ohjasi koko tutkimuksen tekoa ja kyselyn muodostamista. (Vilka 2007, 26.)

4.3 Aineistonkeruumenetelmä

Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella. Etuna kyselytutkimuksessa yleisesti on vastaajien suuri määrä. Se säästää aikaa ja vaivaa. Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui sähköinen kysely, koska se on helpoin ja nopein tapa kartoittaa taloudellisen väkivallan esiintyvyyttä laajalta joukolta Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoilta. Kyselytutkimuksissa on myös heikkoutensa. Aineistoa voidaan pitää pinnallisena ja tutkimusta teoreettisesti vaatimattomana. (Hirsjärvi ym. 2009, 195–196.) Kysely julkaistiin kaikille Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoille opiskelijoiden intrassa. Tutkimuksen perusjoukkona olivat kaikki Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijat. Jokaisen vastaukset huomioitiin, eli kyseessä on kokonaistutkimus. Perusjoukolla tarkoitetaan kohdejoukkoa, josta halutaan tutkimuksessa tehdä päätelmiä ja kokonaistutkimuksella sitä, että tutkimuksessa mitataan kaikki perusjoukkoon kuuluvat (Vilka, 2007, 51).

Kyselylomake oli strukturoitu eli kysymykset ja vastausvaihtoehdot olivat kaikille samat ja samassa järjestyksessä (Vilka 2007, 15). Kuitenkin kolmen kysymyksen kohdalla toinen vastausvaihtoehdoista piilotti osan kysymyksistä, sillä nämä kysymykset eivät olleet olennaisia näiden vastaajien kohdalla.

4.4 Kyselylomakkeen laatiminen

Kyselylomaketta muodostaessa muuttujat tulee perustella tietoperustan ja tutkimusongelmien pohjalta. Muuttujia ei voi perustella pelkästään tutkijan kiinnostuksen kautta. (Vilkkä 2021, luku 4.) Kyselytutkimuksessa käsitteet tulee työstää ymmärrettävään ja mitattavaan muotoon eli operationalisoitava. Tämä on tärkeää, sillä abstraktien asioiden mittaaminen edellyttää konkreettisia kysymyksiä ja väitteitä. (Vehkalahti 2019, 18.) Kyselylomake (LIITE 1) laadittiin teorian pohjalta. Tärkeimpänä teoriana kyselyn pohjalla oli Kaittilan & Nyqvistin (2014) laatimat taloudellisen väkivallan muodot: työssäkäynnin rajoittaminen ja häiriköinti, rahaan liittyvä kontrollointi, taloudellinen hyväksikäyttö sekä eron jälkeinen taloudellinen väkivalta. Koska tutkimus koski opiskelijoita, nostettiin työssäkäynnin rajoittamisen ja häirinnän rinnalle opiskeluun liittyvä häiriköinti ja rajoittaminen (Sharp-Jeffs 2015, 11).

Kyselyyn muodostettiin jokaiseen taloudellisen väkivallan muotoon liittyviä esimerkkitalanteita, joiden avulla kartoitettiin taloudellisen väkivallan esiintyvyyttä. Kyselyn jakaminen eri osa-alueisiin muotojen perusteella selkeytti kyselyn ulkoasua ja loogista etenemistä. Esimerkkitalanteita laadittaessa kysymykset pyrittiin muotoilemaan niin, että ne ovat mahdollisimman ymmärrettäviä ja mittaavat haluttuja asioita eli antavat vastauksia tutkimusongelmiin. Kyselyssä määriteltiin taloudellisen väkivallan sekä läheisen käsitteet, jotta vastaajat ymmärtäisivät kysymykset mahdollisimman samalla tavalla. (Vilkkä 2007, 77.) Vastaaajia pyydettiin valitsemaan heidän tilannettaan parhaiten kuvaava vaihtoehto. Esimerkkitalanteissa mittarina toimi neliarvoinen järjestysasteikko. Vastausvaihtoehdot olivat usein – joskus – harvoin – ei ollenkaan. (Vilkkä 2007, 49.) Eron jälkeinen taloudellinen väkivalta liittyy parisuhteesta irrottautumiseen ja tämä opinnäytetyö keskittyy lähisuhteessa tapahtuvaan väkivaltaan. Tämän vuoksi eron jälkeistä taloudellista väkivaltaa kartoitettiin ainoastaan yhden monivalintakysymyksen avulla. Kysymyksessä lueteltiin esimerkkitalanteita eron jälkeisestä väkivallasta ja vastaajalla oli mahdollisuus valita yksi tai useampi vaihtoehto. Yksi vaihtoehdoista oli ”en ole kokenut mitään yllä olevista entisen kumppanini toimesta”. Eron jälkeisestä taloudellisesta väkivallasta kysyttiin ainoastaan vastaajilta, joilla on entinen kumppani.

Kyselyn avulla kartoitettiin myös muiden väkivallan muotojen esiintyvyyttä lähisuhteissa, joissa ilmeni taloudellista väkivaltaa. Taloudellista väkivaltaa kokeneilta kysyttiin lisäksi avun hakemisesta ja sen saamisesta sekä suhdetta väkivallan tekijään. Näin voitiin kartoittaa, minkälaisissa lähisuhteissa sitä opiskelijoilla ilmenee. Opiskelijoiden tietämystä taloudellisesta väkivallasta kartoitettiin

kahden kysymyksen avulla. Kyselyn alkupuolella kysyttiin tietääkö vastaaja, mitä taloudellinen väkivalta tarkoittaa ja kyselyn lopussa lisäsi kysely vastaajan tietämystä aiheesta. Viimeisenä oli avoin kysymys, joka antoi mahdollisuuden vastauksien täsmentämiseen tai kokemuksen avaamiseen.

Taustamuuttujina kysyttiin vastaajien syntymävuosi, sukupuoli ja koulutusala, jotta näiden tekijöiden vaikutusta voitiin analysoida ja vertailla tutkittavaan ilmiöön. Tämän lisäksi kyselyssä kysyttiin, asuuko vastaajan taloudessa lapsia, jotta voitiin selvittää vaikuttaako se taloudellisen väkivallan esiintyvyyteen. Kyselyssä kysyttiin ainoastaan tutkimuksen kannalta olennaisia taustamuuttujia, jotta vastaajien luottamus anonymiteettiin säilyisi. Taustamuuttujakysymykset eivät olleet pakollisia. Saatekirjeessä (LIITE 2) pyrittiin herättämään vastaajien luottamusta tutkimusta kohtaan kertomalla vastausten anonymiteetistä aineiston käsittelystä ja sen tuhoamisesta tutkimuksen valmistuttua. Lisäksi tarkoituksena oli herättää opiskelijoiden kiinnostus ja motivaatio vastata kyselyyn. Kyselytutkimusta tehdessä saatekirjeen tekeminen on tärkeässä roolissa, sillä saatekirjeen luettuun henkilö tekee päätöksen, haluaako osallistua tutkimukseen vai ei. Saatekirjeessä annetaan tietoa tutkimuksesta päätöksen tueksi. Saatekirjeessä mainitaan mihin tietoja käytetään, mikä on kyselyn tarkoitus, kuka tutkimusta tekee ja mihin tuloksia käytetään. (Vehkalahti 2019, 47.)

Kyselylomakkeen alkuun laadittiin yleinen vastausohje. Kyselyn edetessä vastausohjeita tarkennettiin rakenteeltaan poikkeavien kysymysten kohdalla, jotta vastaajat osaisivat vastata kysymyksiin teknisesti oikein (Borg 2021 a). Kyselyn ulkoasu muodostettiin mahdollisimman selkeäksi ja testattiin sekä mobiili-, tabletti-, että työpöytäkymässä. Kysely pyrittiin pitämään riittävän lyhyenä, jotta se ei vähentäisi vastaajien motivaatiota suorittaa kyselyä loppuun. Suoritimme testikyselyn omalle opiskelijaryhmällemme ja pyysimme palautetta kyselyn ymmärrettävyydestä, ulkoasun selkeydestä, vastausajan pituudesta sekä saatekirjeestä. Palautetta hyödynnettiin lopullisen kyselyn sekä saatekirjeen muodostamisessa. Kielen selkeyteen ja ulkoasuun tulee kiinnittää huomiota, jotta vastaaminen on mahdollisimman helppoa. Kyselylomakkeen testaus on hyvä tehdä kohde-ryhmään kuuluville, jotta palaute on mahdollisimman todenmukaista. (Vehkalahti 2019, 48.)

4.5 Aineiston analysointi

Tutkimusaineiston analyysi aloitettiin kyselyn vastausajan umpeuduttua käymällä läpi jokainen vastauslomake. Tämä tehtiin sen vuoksi, että pystyttiin poistamaan puutteellisia ja aiheen ohi meneviä

vastauksia. (Vilka 2007, 106.) Aineistosta jouduttiin hylkäämään kolme vastaajaa. Kaksi vastaajaa hylättiin sen vuoksi, että ei voitu olla varmoja siitä, että vastaukset koskivat nimenomaan korkeakouluopintojen aikaisia kokemuksia. Vastaajat olivat avoimessa kysymyksessä kertoneet toisen asteen opintojen aikana tapahtuneista asioista. Kolmas hylätty vastaaja oli vastannut kokeneensa taloudellista väkivaltaa, mutta kysyttäessä väkivallan tekijää, vastaus ei koskenut lähisuhdetta. Aineiston tarkastelun tärkein vaihe on tutkimuksen kadon arviointi sekä kadon laadun arviointi, jonka suoritimme seuraavaksi (Vilka 2007, 106). Toukokuussa Oulun ammattikorkeakoulussa oli läsnä olevia tutkinto-opiskelijoita 7415. Kyselyyn vastasi 184 opiskelijaa, joten vastausprosentti oli 2,48 %. Toteutunut otos jäi melko pieneksi perusjoukon kokoon nähden. Kadon systemaattisuutta meidän on hankala arvioida, sillä emme tiedä esimerkiksi sukupuolijakaumaa kaikkien opiskelijoiden välillä. Kyselyyn vastanneista kuitenkin 78 % prosenttia oli naisia, mikä viittaisi kadon olevan systemaattista miesvastaajien osalta. Otos on osittain edustava.

Tutkimuksen ydinasia on kerätyn aineiston analysoiminen, tulkitseminen ja johtopäätösten teko, sillä siihen tähdätään jo tutkimusta aloittaessa. Analyysivaiheessa selviää, saako tutkija vastauksia tutkimusongelmiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 221.) Aineiston analysoinnissa ja tulosten esittämisessä voidaan käyttää apuna taulukoita. Kaikkia taulukoita ei kuitenkaan kannata siirtää lopulliseen raporttiin. (Vilka 2007, 138.) Perehdyimme lopulliseen aineistoon muodostamalla erilaisia taulukoita. Käytimme erilaisia analyysimenetelmiä, kuten ristiintaulukointia. Analyysitavan valintaan vaikuttaa myös se, tutkitaanko yhtä muuttujaa, muuttujien välistä riippuvuutta vai muuttujien vaikutusta toisiinsa (Vilka 2007, 119).

Määrällisen aineiston analyysin toteutimme Webropol 3.0 –ohjelman Professional Statistics -työkalulla. Verkossa suoritettavat kyselyt voidaan toteuttaa samalla tutkimusohjelmalla tutkimuksen suunnitteluvaiheesta tutkimustulosten analysointiin saakka. Kyselyn vastaukset ovat suoraan datatiedostoina, eikä niitä tarvitse erikseen syöttää haluttuun muotoon. Tämä nopeuttaa tutkimuksen toteuttamista. (Heikkilä 2014, 120.) Tiesimme jo suunnitteluvaiheessa, että tulemme käyttämään Webropol-ohjelmaa tutkimuksessamme. Käytimme kyseistä ohjelmaa kyselylomakkeen laatimiseen, vastausten keräämiseen ja lopulta aineiston tarkasteluun ja analysointiin. Muodostimme Excel-ohjelmassa erilaisia kuvioita havainnollistamaan tutkimuksen tuloksia. Käytimme pylväs- ja ympyräkuvioita. Kuvioiden avulla voidaan saada lukijan mielenkiinto heräämään. Ne ovat informatiivisia ja lukijalle miellyttäviä visualisoidessaan tutkimuksen tuloksia. Kuviot edistävät tutkimuksen mieleenpainuvuutta. (Heikkilä 2014, 148–149.) Pylväskuviot sopivat kuvaamaan muuttujien frek-

venssijakaumia. Pylväillä pystytään samassa kuviossa kuvaamaan toisistaan riippumattomia luokkia selkeästi. (Vilka 2007, 139.) Ympyräkuviota käytimme taloudellisen väkivallan tekijöiden kuvaamiseen, koska se kuvastaa hyvin suhteellisia osuuksia eli tässä tapauksessa tekijöiden prosenttijakaumaa (Heikkilä 2014, 155).

Avoimen kysymyksen kohdalla käytimme sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi voidaan nähdä yksittäisenä metodina tai väljempänä teoreettisena kehyksenä. Käytimme teorialähtöistä sisällönanalyysiä, jossa tutkijan ajattelussa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja teoria. Analyysiä ohjaa aikaisempi teoreettinen kehys. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 97.) Kaikki vastaukset käytiin ensi läpi useaan otteeseen. Analyysin ulkopuolelle jäivät vastaukset, joissa kerrottiin opiskeluajan ulkopuolella tai muussa kuin lähisuhteessa tapahtuneista taloudellisen väkivallan kokemuksista sekä vastaukset, joissa kiiteltiin opinnäytetyön tekijöitä. Lopullisia vastauksia oli seitsemän. Aineistosta nousi erilaisia taloudellisen väkivallan tilanteita. Vastaukset pilkottiin osiin, pelkistettiin ja niistä muodostettiin alaluokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2009 93,117.) Ohjaavana teoriana toimivat Kaittilan & Nyqvistin (2014) määrittelemät taloudellisen väkivallan muodot: työssäkäynnin tai opiskelun rajoittaminen ja häiriköinti, rahaan liittyvä kontrollointi, taloudellinen hyväksikäyttö sekä eron jälkeinen taloudellinen väkivalta.

4.6 Luotettavuus ja eettisyys

Noudatimme yleisiä tutkimukseen kohdistuvia eettisiä periaatteita koko tutkimuksen ajan. Tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa sekä itsemääräämisoikeutta. Tutkimukseen osallistuminen on aina vapaaehtoista ja tutkimukseen osallistuvalla on oikeus yksityisyyteen. Tutkimuksesta ei saa aiheutua tutkittaville ihmisille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja. Tutkimukseen osallistuvalla on myös oikeus saada tietoa tutkimuksen sisällöstä, toteutuksesta ja henkilötietojen käsittelystä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–12.) Olemme hakeneet luvan tutkimukselle Oulun ammattikorkeakoululta koulun käytäntöjen mukaisesti, sillä tutkimus kohdistui opiskelijoihin. Tutkimuslupa haettiin myös opinnäytetyön yhteistyökumppanilta. Jokaisella opiskelijalla oli mahdollisuus itse arvioida, haluaako osallistua kyselyyn. Koska kysely oli suunnattu korkeakouluopiskelijoille, olivat vastaajat täysi-ikäisiä. Saatekirjeessä kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta sekä toteutuksesta. Kyselyssä kysyttiin ainoastaan tarpeellisia taustatietoja, mutta esimerkiksi nimiä ja osoitteita ei kysytty. Aineistoa käsitelivät vain opinnäytetyön tekijät ja aineisto tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua tietosuojalain edellyttämällä tavalla. Pyrimme tutkimusprosessin aikana

puolueettomuuteen, jota edesauttoi vastaajien pysyminen myös meille tunnistamattomina. Myös lopullisessa opinnäytetyössä vastaajat ovat tunnistamattomia. Avoimen kysymyksen kohdalla vastaukset muokattiin sellaiseen muotoon, ettei niistä voi tunnistaa vastaajaa. Raportissa esiintyvät lainaukset esitetään yleiskielellä vastaajien anonymiteetin suojaamiseksi.

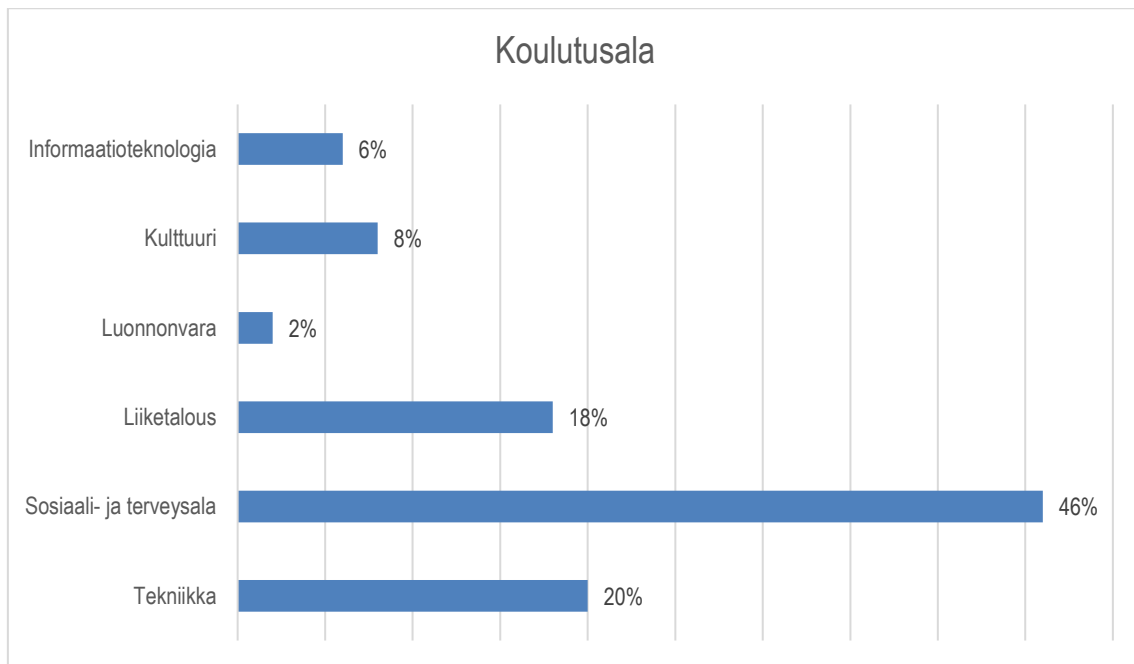
Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkijat noudattavat työssään eettisesti kestäviä menetelmiä tiedonhankinnassa sekä tutkimus- ja arviointimenetelmissään. Tulosten julkaisussa tutkijat ovat avoimia. Muiden tutkijoiden työ otetaan työssä huomioon kunnioittaen ja merkitään työssä asianmukaisella tavalla. (Hirsjärvi ym. 2009, 24.) Opinnäytetyö on suunniteltu, toteutettu sekä raportoitu opinnäytetyölle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Tietoperusta muodostaessa olemme olleet lähdekriittisiä ja käyttäneet monipuolisia lähdemateriaaleja. Olemme kunnioittaneet muiden tutkijoiden ja kirjoittajien julkaisuja ja merkanneet viittaukset ja lähdemateriaalit asiaan kuuluvalla tavalla. Opinnäytetyön tulokset tulevat vapaasti luettavaksi Theseukseen opinnäytetyön valmistuttua.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan kuvata käsitteillä validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetilla tarkoitetaan mittarin kykyä mitata sitä, mihin tutkimusongelmissa haetaan vastauksia. Mittauksen reliabiliteetilla tarkoitetaan kykyä tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia eli tulosten tarkkuutta. Tulosten sattumanvaraisuuteen voi vaikuttaa liian pieni otos tai suuri kato vastauksissa. Luotettavuuden kannalta otoksen tulisi olla edustava sekä riittävän suuri ja vastausprosentin tarpeeksi korkea. (Heikkilä 2014, 28, 176–178.) Kyselyssä vastausprosentti jäi melko pieneksi. Näin ollen otos ei ole kovinkaan edustava ja sattuman osuus tuloksissa voi olla merkittävä. Tämä heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Mittarin voidaan katsoa olleen siinä mielessä toimiva, että saimme kyselyn avulla vastauksia tutkimusongelmiimme.

Kyselytutkimuksessa ei voida varmistua siitä, miten vakavasti ja rehellisesti vastaajat suhtautuvat kyselyyn. Ei voida myöskään olla varmoja, kuinka onnistunut kysely on vastaajan näkökulmasta. Väärinymmärryksiä on hankalaa kontrolloida. (Hirsjärvi ym. 2009. 195.) Opinnäytetyön tekoa ohjasi teoriapohjaan perehtyminen sekä käsitteiden määrittely. Tämä vaihe oli tärkeä, jotta tutkimuksesta saatiin mahdollisimman luotettava ja tarkka. Koska taloudellinen väkivalta on ilmiönä vielä melko tuntematon, kyselylomake pyrittiin muotoilemaan niin, että ilmiön syvällisen ymmärtämisen puute ei ole este kyselyyn vastaamiselle. Emme voi olla varmoja siitä, ovatko kaikki vastaajat ymmärtäneet kysymykset ja suhtautuneet kyselyyn vakavasti. Kuitenkin testikyselystä saadun palautteen perusteella kysely oli ymmärrettävä myös niille, joille aihe ei ollut ennestään tuttu.

5 TULOKSET

Kysely julkaistiin 29.8.2022 opiskelijoiden intrassa Oivassa, jossa se oli näkyvillä 18.9. asti. Kyselyyn vastasi 184 opiskelijaa. Vastaajista kolme jätettiin pois lopullisesta aineistosta, joten analysoitu aineisto oli 98,4 % prosenttia palautuneista vastauksista. Taustamuuttujina tässä tutkimuksessa kysyttiin vastaajien sukupuolta, koulutusala, ikää sekä sitä asuuko taloudessa lapsia. Vastaajista 78 % oli naisia (n = 141) ja miehiä 21 % (n = 39). Yksi vastaajista ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Yli 80 % vastaajista taloudessa ei asunut lapsia. Omia ja/tai puolison lapsia taloudessa asui seitsemällätoista prosentilla vastaajista. Jakauma vastanneiden koulutusalojen välillä esitetään kuviossa 1.

KUVIO 1. Vastaajien koulutusalan prosentuaalinen jakauma (n = 180)

Lähes puolet vastaajista oli sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita (n = 82). Tekniikan opiskelijoita oli noin viidennes (n = 37) ja liiketalouden opiskelijoita 18 % (n = 32). Kulttuurin opiskelijoita oli vastaajista 8 % (n = 14) ja informaatioteknologian opiskelijoita 6 % (n = 11). Vain neljä vastaajista oli luonnonvaran koulutusosalta. Vastauksia tuli kaikkien koulutusalojen opiskelijoilta. Vastaajien ikää kysyttiin syntymävuoden muodossa ja vastauksista muodostettiin ikäluokat: 19–22-vuotiaat, 23–26-vuotiaat, 27–30-vuotiaat ja yli 30-vuotiaat. Eniten vastaajia oli 19-22-vuotiaiden ikäluokassa (n

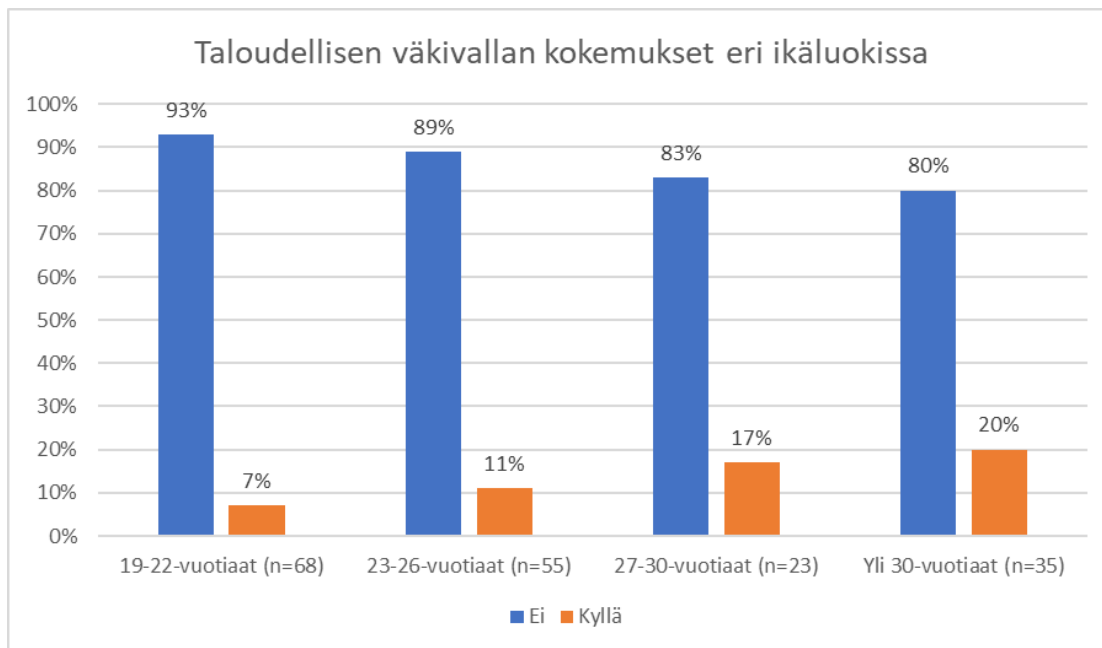
= 68). Toiseksi eniten vastaajia oli 23-26-vuotiaissa (n = 55). 27–30-vuotiaita puolestaan oli 23 ja yli 30-vuotiaita 35.

Tietämystä taloudellisesta väkivallasta kartoitettiin kyselyn alussa kysymyksessä viisi. Vastaajista noin kolmannes 34 % (n = 61) vastasi, että ei ole kuullut taloudellisesta väkivallasta aiemmin. Noin 35 % vastaajista (n = 64) oli kuullut siitä aiemmin, mutta eivät olleet täysin varmoja, mitä se tarkoittaa. Vastaajista 31 % vastasi tietävänsä, mitä taloudellinen väkivalta tarkoittaa. Kyselyn lopussa taas kysyttiin, lisäkö tämä kysely tietämystä taloudellisesta väkivallasta, johon 83 % vastaajista (n = 150) vastasi kyselyn lisännen heidän tietämystään aiheesta.

5.1 Taustamuuttujien yhteys taloudellisen väkivallan esiintyvyyteen

Vertailimme eri taustamuuttujien yhteyttä taloudellisen väkivallan esiintyvyyteen. Tarkasteltuamme taloudellisen väkivallan kokemuksia sukupuolittain ilmeni, että miehistä 13 % (n = 5) ja naisista 12 % (n = 17) oli vastannut kokeneensa taloudellista väkivaltaa.

Kaikilta koulutusaloilta löytyi vastaajia, joilla oli kokemuksia taloudellisesta väkivallasta. Vastausmäärät etenkin informaatioteknologia-, kulttuuri-, ja luonnonvaran koulutusaloilta olivat kuitenkin niin pieniä, että niistä ei voitu tehdä luotettavia johtopäätöksiä koulutusalan yhteydestä taloudellisen väkivallan esiintyvyyteen.

KUVIO 2. Taloudellisen väkivallan kokemukset eri ikäluokissa

Kuviossa 2 kuvataan iän vaikutusta taloudellisen väkivallan kokemuksiin ikäluokkien avulla. Prosentuaalisesti eniten taloudellisen väkivallan kokemuksia oli yli 30-vuotiaiden joukossa. Saatujen vastausten perusteella taloudellisen väkivallan kokemukset näyttäisivät olevan sitä yleisempiä, mitä vanhemmasta ikäluokasta on kyse.

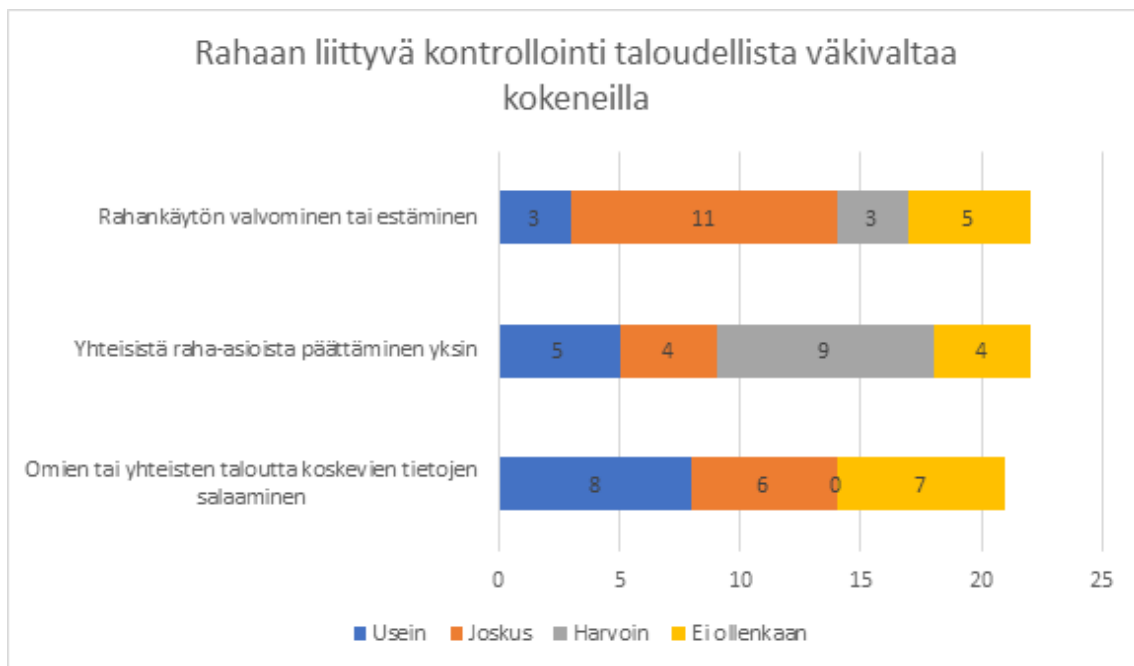
Myös lasten nähtiin vaikuttavan taloudellisen väkivallan kokemuksiin. Kokemuksia näyttäisi olevan enemmän niillä, joiden taloudessa asuu omia lapsia (n = 27). Näistä vastaajista 30 % vastasi kokeneensa taloudellista väkivaltaa. Vastaajista, joiden taloudessa ei asunut omia tai puolison lapsia (n = 151) vain 9 % vastasi kokeneensa taloudellista väkivaltaa.

5.2 Taloudellisen väkivallan muotojen esiintyvyys opiskelijoiden kokemuksissa

Kaikkien opiskelijoiden vastauksia tarkasteltaessa taloudellisen väkivallan muodoista kokemuksia oli eniten rahan liittyvästä kontrolloinnista (47 %). Seuraavaksi eniten kokemuksia oli taloudellista hyväksikäytöstä (38 %). Työssäkäynnin rajoittamista ja häiriköintiä oli kokenut 28 % vastaajista ja opiskeluun liittyvä rajoittamista ja häiriköintiä 31 % vastaajista. Vastauksissa huomioitiin vastaajat, jotka olivat vastanneet ainakin johonkin muotoa koskevasta väittämistä ”usein”, ”joskus” tai ”harvoin”. Eron jälkeisen taloudellisen väkivallan esiintyvyyttä tarkastelimme ainoastaan niiden vastaajien kohdalla, joilla oli entinen kumppani (52 % vastaajista). Näistä vastaajista 26 % oli vastannut

kokeneensa jotain eron jälkeisen taloudellisen väkivallan esimerkkitalanteista entisen kumppaninsa toimesta. Eniten kokemuksia vastaajilla oli uhkailusta eron yhteydessä liittyen omaisuuden jakamiseen (15 %) sekä rahatilanteen tietoisesta vahingoittamisesta (14 %). Jatkossa tarkastelemme niitä vastaajia, jotka olivat vastanneet kokeneensa taloudellista väkivaltaa.

Vastaajista 12,5 % (n = 22) vastasi kokeneensa taloudellista väkivaltaa. Myös taloudellista väkivaltaa kokeneiden vastausten perusteella rahan liittyvä kontrollointi oli yleisin esiintyvä muoto (kuvio 3). Vähiten kokemuksia oli taloudellisesta hyväksikäytöstä.

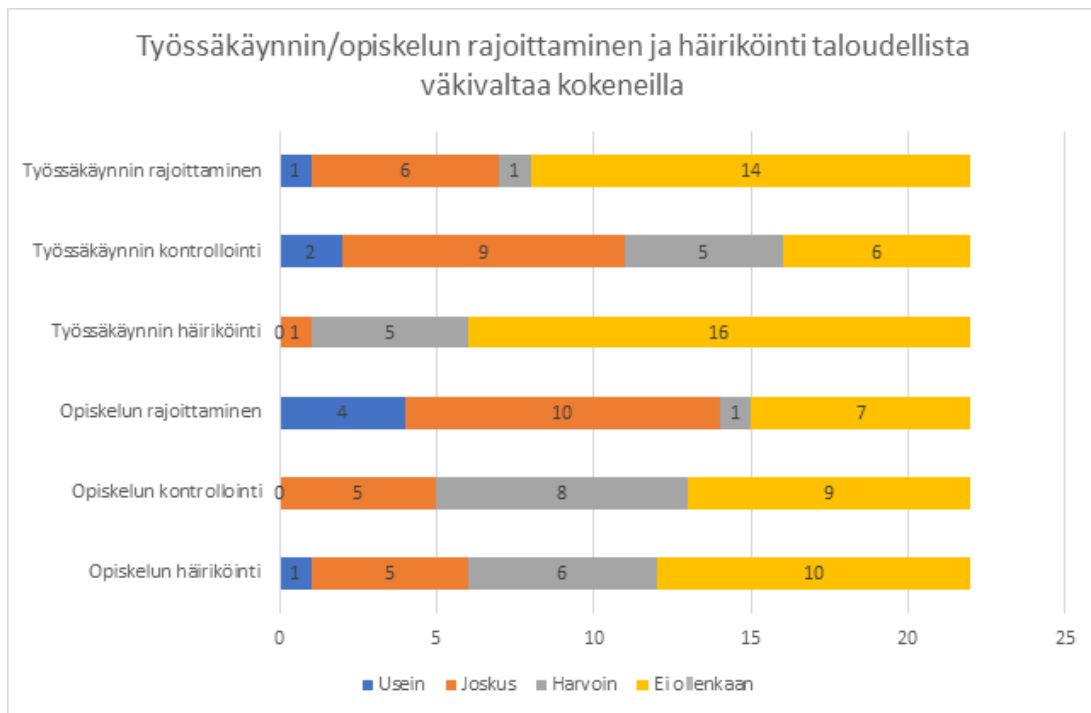
KUVIO 3. Rahaan liittyvä kontrollointi taloudellista väkivaltaa kokeneilla (n = 22)

Rahaan liittyvästä kontrolloinnista vastaajilla oli eniten kokemuksia tilanteesta ”yhteisistä raha-asioista päättäminen yksin”, vain neljä vastaajaa oli vastannut väittämään ”ei ollenkaan”. Rahaan liittyvä kontrollointi nousi esille myös avoimen kysymyksen vastauksissa.

”Entinen puolisoni pyrki ohjailemaan rahankäyttöäni ja minun olisi pitänyt siirtää palkkani tulemaan hänen tililleen.”

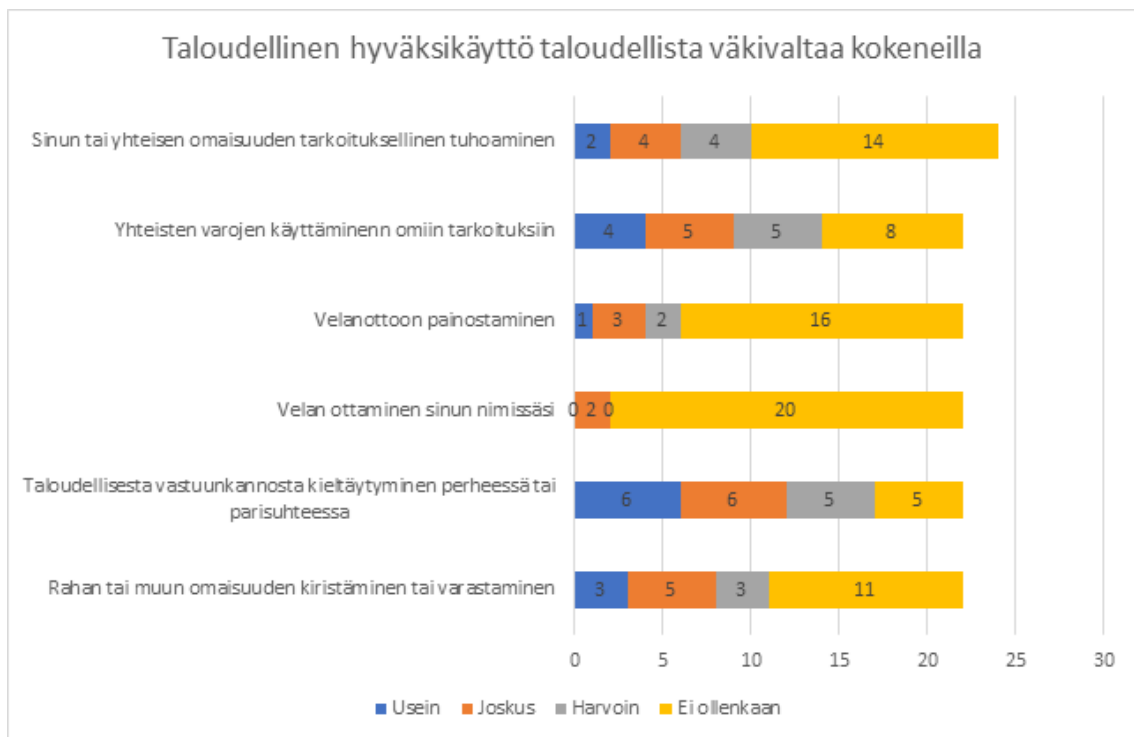
Kuviossa 4 esitetään tulokset liittyen työssäkäynnin ja opiskeluun liittyvään rajoittamiseen ja häiriköintiin. Työssäkäyntiin liittyvästä taloudellisesta väkivallasta vastaajilla oli eniten kokemuksia työs-

säkäynnin kontrolloinnista, sitä oli kokenut 73 % vastaajista. Työssäkäynnin häiriköinti taas oli harvinaisempaa. Vastausten perusteella kuitenkin kokonaisuudessaan opiskeluun liittyvät taloudellisen väkivallan kokemukset olivat yleisempiä, kuin työssäkäyntiin liittyvät kokemukset. Avoimen kysymyksen vastauksissa työssäkäynnin ja opiskelun rajoittaminen ja häiriköinti näyttäytyivät työssäkäynnin rajoittamisena, opiskeluvaihtojen kontrollointina ja ammatillisten valintojen mitätöintinä.

KUVIO 4. Työssäkäynnin/opiskelun rajoittaminen ja häiriköinti taloudellista väkivaltaa kokeneilla

Taloudellinen hyväksikäyttö oli harvinaisin koettu taloudellisen väkivallan muoto. Yksittäisistä esimerkkitalanteista taloudellisesta vastuunkannosta kieltäytyminen perheessä tai parisuhteessa oli saatujen vastausten perusteella kuitenkin yleistä, sitä oli kokenut 77 % vastaajista.

KUVIO 5. Taloudellinen hyväksikäyttö taloudellista väkivaltaa kokeneilla

Taloudellisen väkivallan muodoista taloudellinen hyväksikäyttö nousi eniten esille avoimista vastauksista. Seitsemästä vastaajasta neljä oli kertonut taloudelliseen hyväksikäyttöön liittyvistä kokemuksista. Kokemukset liittyivät taloudellisesta vastuunkannosta kieltäytymiseen, velanottoon painostamiseen tai velanottamiseen toisen nimissä, työssäkäyntiin velvoittamiseen sekä yhteisten varojen käyttämiseen omiin tarkoituksiin. Useassa vastauksessa nousi esille etuuksien hakematta jättäminen ja eläminen toisen varoilla.

”Hän ei mennyt töihin ollenkaan eikä hakenut Kelasta tukia -- hän velvoitti minua käymään taukoamatta töissä.”

Eräs vastaaja kertoo tilanteesta, jossa parisuhteessa molemmat olivat opiskelijoita, mutta toinen ei hakenut tukia ja käytti toisen varoja omiin tarkoituksiinsa.

”Hän ei hakenut tukia ja painosti minua ottamaan opintolainaa.”

Joissakin tilanteissa läheinen oli luvannut maksaa yhteisiä maksuja, mutta jättänyt kuitenkin toisen niistä yksin vastuuseen. Myös rahan lainaaminen ilman takaisinmaksua nousi esille vastauksissa.

”Hän lupasi maksaa yhdessä auton lainanlyhennystä, veroja ja vakuutuksia, mutta jouduin täysin yksin vastuuseen niiden maksamisesta.”

”Hän manipuloi minua siirtämään rahaa hänen tililleen, maksamaan hänen laskujaan tai lainaamaan rahaa.”

Kuviossa 6 näkyy vastaukset eron jälkeisen taloudellisen väkivallan esimerkkitalanteisiin. Kuviossa esitetään niiden vastaukset, joilla on entinen kumppani ja jotka ovat vastanneet kokeneensa taloudellista väkivaltaa. Näistä vastaajista 66 % (n = 12) oli kokenut yhtä tai useampaa eron jälkeisen taloudellisen väkivallan esimerkkitalanteista. Rahatilanteen tietoinen vahingoittaminen oli yleisintä, sitä oli kokenut 44 % vastaajista. Myös uhkailu eron yhteydessä liittyen omaisuuden jakamiseen oli vastausten perusteella yleistä, sitä oli kokenut 39 % vastaajista.

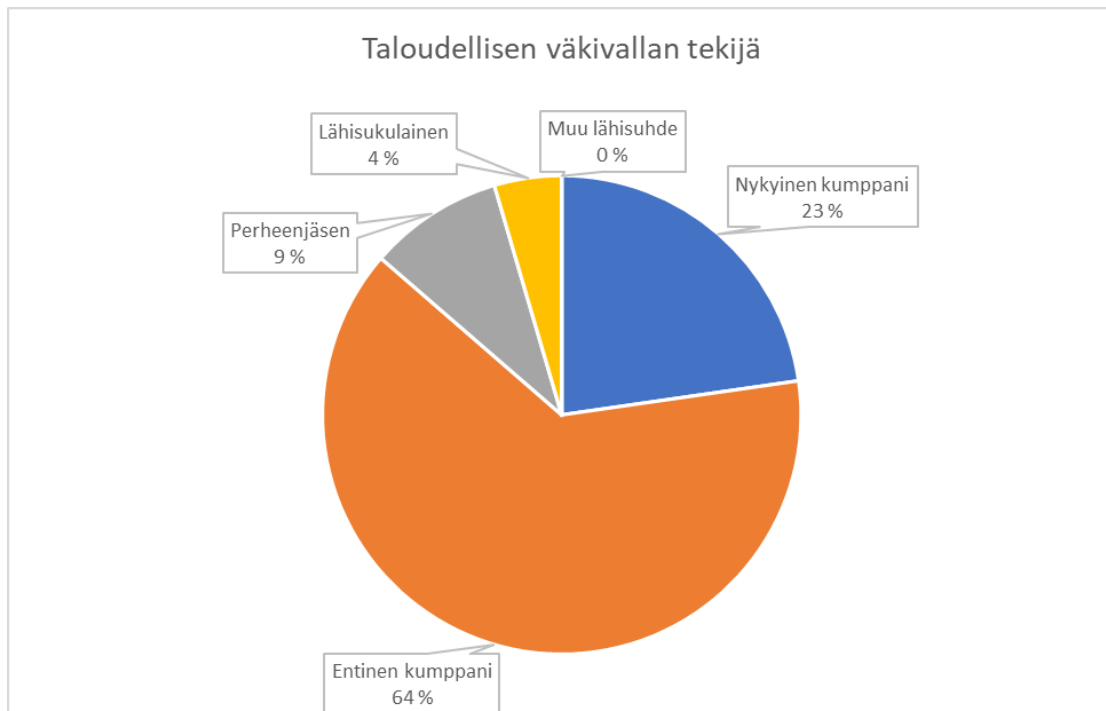

KUVIO 6. Eron jälkeinen taloudellinen väkivalta taloudellista väkivaltaa kokeneilla

Tarkasteltaessa taloudellista väkivaltaa kokeneiden vastauksia sukupuolittain ilmeni, että eri taloudellisen väkivallan muodot korostuivat eri sukupuolilla. Naisilla taloudellisen väkivallan kokemuksia oli eniten työssäkäynnin rajoittamisesta sekä taloudellisesta vastuunkannosta kieltäytymisestä. Kummankin väittämän kohdalla 17 vastaajasta 14 vastaajaa oli vastannut ”usein”, ”joskus” tai ”harvoin”. Miehillä taloudellisen väkivallan kokemukset liittyivät eniten siihen, että läheinen on päättänyt

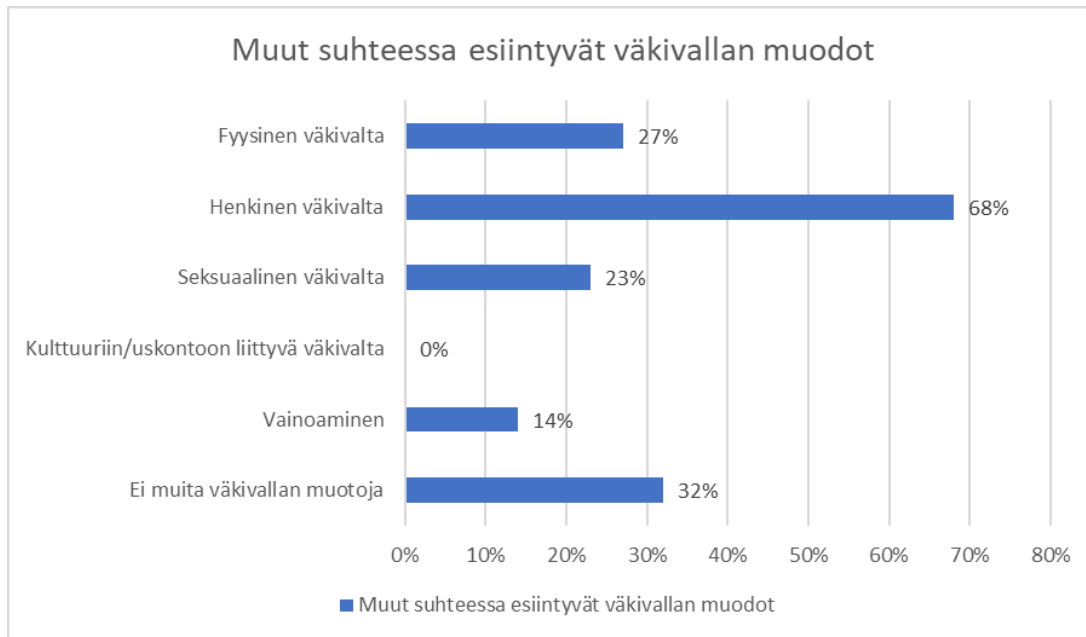
yhteisistä raha-asioista yksin. Kaikilla viidestä vastaajasta oli kokemusta tästä. Myös kokemukset opiskelun kontrolloinnista, rahankäytön valvomisesta tai estämisestä sekä yhteisten varojen käyttämisestä omiin tarkoituksiin olivat yleisiä. Kyseisissä kohdissa neljällä viidestä vastaajasta oli näistä kokemusta.

5.3 Väkivallan tekijät ja muut lähisuhteessa ilmenneet väkivallan muodot

KUVIO 7. Taloudellisen väkivallan tekijä

Suurimmalla osalla taloudellista väkivaltaa kokeneista tekijä oli entinen kumppani ($n = 14$). Toiseksi yleisin tekijä oli nykyinen kumppani ($n = 5$). Vastausten jakauma koskien tekijää esitetään Kuviossa 7. Tekijää kysyttäessä oli mahdollisuus valita yksi tai useampi vaihtoehto, mutta kaikki vastanneet olivat valinneet vain yhden. Taloudellisen väkivallan tekijöitä avoimen kysymyksen aineistossa olivat omat vanhemmat, puoliset ja yhdellä vastaajalla entinen puoliso. Monet vastaajista olivat kohdanneet taloudellista väkivaltaa parisuhteessa, mutta sittemmin eronneet kumppanistaan.

KUVIO 8. Muut suhteessa esiintyvät väkivallan muodot (n = 22)

Kahdella kolmesta taloudellista väkivaltaa kokeneista suhteessa esiintyi muitakin väkivallan muotoja (Kuvio 8). Yleisin väkivallan muoto oli henkinen väkivalta, jota esiintyi 68 % suhteista. Fyysistä väkivaltaa oli 27 % suhteista ja seksuaalista väkivaltaa 23 % suhteista. Vainoamista taas esiintyi 14 % suhteista. Kulttuuriin tai uskontoon liittyvää väkivaltaa ei noussut tässä aineistossa esille. Taloudellista väkivaltaa kokeneista 64 % (n = 14) oli kertonut kokemastaan läheisille. Vastaajista 27 % (n = 6) ei ollut kertonut kokemuksistaan kenellekään. Ammatilliselle taas oli kertonut 36 % vastaajista (n = 8). Taloudelliseen väkivaltaan oli hakenut ja saanut apua ainoastaan yksi ihminen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Saatujen tulosten perusteella opiskelijoilla on moninaisia kokemuksia taloudellisesta väkivallasta lähisuhteessa. Eniten kokemuksia opiskelijoilla on rahaan liittyvästä kontrolloinnista, joka on yksi taloudellisen väkivallan muodoista. Rahaan liittyvä kontrollointi oli yleisin koettu taloudellisen väkivallan muoto tarkasteltaessa kaikkia kyselyyn vastanneita sekä tarkasteltaessa vain niitä, jotka olivat vastanneet kokeneensa taloudellista väkivaltaa. Muita taloudellisen väkivallan muotoja on työsäkännin rajoittaminen ja häiriköinti, opiskelun rajoittaminen ja häiriköinti, taloudellinen hyväksikäyttö sekä eron jälkeinen taloudellinen väkivalta (ks. Kaittila & Nyqvist 2014, 268; Sharp-Jeffs 2015, 11). Suuri osa opiskelijoista oli vastannut yhteen tai useampaan taloudellisen väkivallan esimerkkitalanteeseen kokeneensa sitä ”usein”, ”joskus” tai ”harvoin”, mutta ei ollut vastannut kokeneensa taloudellista väkivaltaa. Tästä voisi päätellä, että yksittäisiä tilanteita ei välttämättä koeta tai tunnusteta väkivallaksi. Stylianou ym. (2013, 3200) toteavatkin, että taloudellista väkivaltaa voi olla vaikeaa erottaa normaalista taloudellisten asioiden hoidosta lähisuhteessa.

Normaalin päätöksenteon ja taloudellisen väkivallan lähisuhteessa erottaa kontrolli. On normaalia, että toinen osapuoli vastaa enemmän taloudellisista asioista, mutta jos toinen ei saa ollenkaan päätösvaltaa, on kyseessä taloudellinen väkivalta. (Huang ym. 2013, 781.) Kun tarkasteltiin niitä vastaajia, jotka olivat vastanneet kokeneensa taloudellista väkivaltaa, yleisin koettu taloudellisen väkivallan tilanne oli sellainen, jossa läheinen päättää yhteisistä raha-asioista yksin (82 %). Suurimmalla osalla vastaajista oli tästä kokemusta. Harvinaisin taas oli tilanne, jossa tekijä ottaa lainaa toisen nimissä, vain kahdella taloudellista väkivaltaa kokeneista oli tästä kokemusta. Velan ottaminen toisen nimissä liittyy taloudelliseen hyväksikäyttöön, mikä oli myös vähiten koettu taloudellisen väkivallan muoto. Avoimen kysymyksen vastauksissa taloudellinen hyväksikäyttö nousi kuitenkin eniten esille.

Avointen vastausten perusteella opiskelijoiden kokema taloudellinen väkivalta liittyy usein etuuksiin, joita opiskelija on oikeutettu saamaan. Useassa vastauksessa tuli ilmi, että kumppani velvoitti kokijaa hakemaan etuuksia tai opintolainaa, mutta ei itse hakenut etuuksia, joihin olisi oikeutettu ja kieltäytyi taloudellisesta vastuunkannosta suhteessa. Kela turvaa toimeentulon opintojen aikana, mutta opiskelijoiden taloudellinen tilanne on usein heikko (Kansaneläkelaitos & Folkpensionanstalten 2021, 85; Saarenmaa, Saari & Virtanen 2010, 41). Tämän vuoksi taloudellinen väkivalta

vaikuttaa merkittävästi opiskelijoiden taloudellisen tilanteeseen. Monet opiskelijat saavat opintotuen ja opintolainan lisäksi asumistukea (Kansaneläkelaitos & Folkpensionsanstalten 2021, 85). Asumistuki perustuu avioliittolain elatusvelvollisuuteen, jolloin kumppanin tulot vaikuttavat tuen saantiin. Tällöin henkilökohtaiset tulot saattavat jäädä pieniksi, mikä voi lisätä riippuvuutta kumppaniin. (Kaittila & Nyqvist 2014, 274.) Useat vastaajat toivat esille taloudellista ahdingkoa, jota taloudellinen väkivalta aiheutti. Taloudellista väkivaltaa kokeneista opiskelijoista yli puolet oli kokenut opiskeluun liittyvää kontrollointia tai häiriköintiä, kun taas työssäkäyntiin liittyvä taloudellinen väkivalta oli harvinaisempaa. Yksittäisiä työssäkäyntiin ja opiskeluun liittyvistä taloudellisen väkivallan tilanteita tarkasteltaessa oli työssäkäyntiin liittyvästä kontrolloinnista eniten kokemuksia. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että opiskeluaikana tapahtuva taloudellinen väkivalta saa erityisiä piirteitä, sillä kontrollointi ja häiriköinti voivat ulottua opiskeluun ja tekijä voi hyväksikäyttää opiskelijan heikkoa taloudellista asemaa.

Taloudellista väkivaltaa koetaan iästä, sukupuolesta tai tulotasosta riippumatta (Sharp-Jeffs 2015, 25). Kuitenkin taustatekijöitä tarkasteltaessa näyttäsivät jotkin tekijät altistavan taloudelliselle väkivallalle. Tulosten perusteella riski taloudellisen väkivallan kokemuksille näyttäisi nousevan iän myötä. Toisaalta Kutinin ym. (2018, 120–121) mukaan nuoret aikuiset eivät aina välttämättä näe taloudellista väkivaltaa lähisuhteiden väkivallan muotona, sillä väkivallan piirteitä suhteissa ei tunnisteta. Toinen aineistosta noussut taloudelliselle väkivallalle altistava tekijä oli taloudessa asuvat omat lapset, sillä lähes kolmannes näistä vastaajista oli kokenut taloudellista väkivaltaa. Perheellä on erityinen asema liittyen taloudellisen väkivallan kokemuksiin. Läheiset perhesiteet mahdollistavat vallankäyttöä ja väkivaltaa. (Notko 2011, 212.) Myös eron jälkeinen taloudellinen väkivalta liittyy usein lasten huoltajuuteen liittyvien oikeudenkäyntien pitkittämiseen tai elatusmaksujen maksamatta jättämiseen (Kaittila & Nyqvist 2014, 268).

Aiemmin taloudellista väkivaltaa on tutkittu lähinnä naisiin kohdistuvana ilmiönä. Tämän opinnäytetyön tulosten perusteella sukupuolen ei nähty olevan altistava tekijä taloudelliselle väkivallalle. Prosentuaalisesti sukupuolijakauma taloudellista väkivaltaa kokeneiden naisten ja miesten välillä ei ollut merkittävä. Kuitenkin naisilla ja miehillä korostuivat erilaiset taloudellisen väkivallan tilanteet. Naisilla eniten kokemuksia oli työssäkäynnin rajoittamisesta sekä läheisen kieltäytymisestä taloudellisesta vastuunkannosta. Miehillä taas kokemukset liittyivät eniten siihen, että läheinen on päättänyt yhteisistä raha-asioista yksin.

Tulosten perusteella taloudellinen väkivalta tapahtuu yleisimmin parisuhteen aikana tai eron jälkeen. Yli puolet vastaajista (64 %) kertoi tekijän olleen entinen kumppani ja 23 % kertoi tekijän olevan nykyinen kumppani. Niiden vastaajien kohdalla, jotka vastasivat tekijän olevan entinen kumppani emme voi olla varmoja siitä, onko taloudellinen väkivalta tapahtunut suhteen aikana vai eron jälkeen. Lopuilla vastaajilla tekijä oli perheenjäsen (9 %) tai lähisukulainen (4 %). Tekijän ollessa läheinen, voi väkivallan esiintuominen ja suhteesta irtautuminen olla vaikeaa. Lähisuhteiden väkivalta usein uusiutuu ja pahenee ajan kuluessa. (Nipuli 2020, 15.) Taloudellinen väkivalta on useiden tutkimusten mukaan yhteydessä muihin väkivallan muotoihin. Lähisuhteissa, joissa on henkistä tai fyysistä väkivaltaa, on yleensä myös taloudellista väkivaltaa. (ks. Postmus ym. 2012, 424–425; Stylianou ym. 2013, 3200; Kaittila 2017, 76.) Myös tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat tätä. Vastaajilla, jotka olivat kokeneet taloudellista väkivaltaa, näyttäytyi suhteessa yleensä muitakin väkivallan muotoja. Etenkin henkinen väkivalta korostui opiskelijoiden kokemuksissa, sitä oli kokenut 68 % niistä, jotka olivat kokeneet taloudellista väkivaltaa. Myös fyysinen ja seksuaalinen väkivalta sekä vainoaminen nousivat esille kyselyssä. Taloudellista väkivaltaa voi kuitenkin esiintyä myös ilman muita väkivallan muotoja (Kaittila 2017, 76). Tässä tutkimuksessa kolmasosalla vastaajista suhteessa ei esiintynyt muita väkivallan muotoja.

Taloudellinen väkivalta on yksi heikoimmin tunnetuista osa-alueista ja sitä on tutkittu vähän. On havaittu, että ammattilaisetkin kokevat vaikeaksi tunnistaa taloudellista väkivaltaa ja ottaa sitä puheeksi. Asiasta tarvittaisiin enemmän tietoa. (Kaittila & Nyqvist 2014, 274). Taloudellista väkivaltaa nimenomaan opiskelijoiden kokemana ei ole erikseen tutkittu ja kyselyn yksi tavoitteista oli lisätä opiskelijoiden tietämystä asiasta. Reilu kolmannes vastaajista ei ollut kuullutkaan taloudellista väkivallasta ennen kyselyyn vastaamista ja vain vajaa kolmannes tiesi mitä se tarkoittaa jo ennen kyselyä. Tulosten perusteella suurin osa vastaajista koki kyselyn lisänneen heidän tietämystään taloudellisesta väkivallasta (83 %).

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa taloudellisen väkivallan esiintyvyyttä Oulun ammattikorkeakouluopiskelijoiden opintojen aikaisissa lähisuhteissa sekä kartoittaa opiskelijoiden tietämystä taloudellisesta väkivallasta. Tavoitteena oli tuottaa tietoa ilmiön esiintyvyydestä opiskelijoiden keskuudessa yhteistyökumppanillemme sekä laajentaa omaa ymmärrystämme ilmiöstä. Mielestämme saimme tuotettua hyödyllistä tietoa taloudellisesta väkivallasta nimenomaan opiskelijoiden näkökulmasta. Tutkimuksessa ilmeni, että opiskeluaikana tapahtuvaan taloudelliseen väkivaltaan liittyy erityisiä piirteitä, sillä tekijä voi hyväksikäyttää opiskelijan heikkoa taloudellista asemaa ja väkivalta voi ulottua opiskeluun. Tuloksista selviää opiskelijoiden yleisimmin kokemat taloudellisen väkivallan muodot sekä sille altistavat tekijät. Tutkimuksessa saatiin tietoa myös erilaisten taustatekijöiden vaikutuksesta taloudellisen väkivallan esiintyvyyteen. Tavoitteena oli myös lisätä kyselyyn vastanneiden ja saatekirjeen lukeneiden opiskelijoiden tietämystä aiheesta. Kyselyyn vastanneista opiskelijoista suurin osa koki kyselyn lisännen heidän tietämystään taloudellisesta väkivallasta. Ennen kyselyyn vastaamista reilu kolmasosa vastaajista ei ollut kuullutkaan taloudellisesta väkivallasta.

Kiinnostuimme taloudellisesta väkivallasta syksyllä 2021 tehdessämme ryhmätystä aiheesta. Alkuvuodesta 2022 aloimme yhdessä pohtia opinnäytetyön aihetta ja päädyimme melko pian siihen, että taloudellinen väkivalta on aiheena molempia kiinnostava. Aihe on ajankohtainen, sillä vaikka nykytiedon valossa taloudellisen väkivallan nähdään linkittyvän muihin väkivallan muotoihin, aihe on edelleen vähän tutkittu (Kaihtila & Nyqvist 2014, 273–274). Aiheen valittuamme päätimme ottaa yhteyttä Taloudellinen väkivalta tutuksi -hankkeeseen, jonka työntekijää olimme haastatelleet aiempaan ryhmätystyöhön. Näkökulma ei kuitenkaan heti ollut selvillä, vaan päädyimme aiheeseen keskusteltuamme ohjaavan opettajan kanssa. Myös yhteistyökumppanimme kiinnostui tästä. Prosessin alkaessa keskustelimme molempien odotuksista opinnäytetyöhön liittyen ja siitä, missä aikataulussa toivoisimme opinnäytetyön valmistuvan. Opinnäytetyöntekijöinä keskinäinen yhteistyömme on ollut koko prosessin ajan luontevaa ja helppoa. Olemme alusta asti olleet sitoutuneita työskentelyyn ja pyrkineet työstämään opinnäytetyötä mahdollisuuksien mukaan samassa tilassa, mikä on helpottanut keskustelua aiheeseen liittyen. Opinnäytetyön edetessä olemme reflektoineet ja käyneet läpi kaikkea oppimaamme. Käymämme keskustelut ja näkemysten vaihtaminen ovat haastaneet omaa ajatteluamme ja näin lisännyt ymmärrystämme aiheesta. Välillä keskustelut ovat vieneet mukanaan ja vieneet aikaa varsinaiselta työskentelyltä. Koemme kuitenkin, että keskustelut ovat olleet suurella roolilla oppimisprosessissamme.

Kun aihe oli päätetty ja yhteistyökumppani opinnäytetyölle selvillä, aloimme perehtymään tutkittavaan aiheeseen ja kokoamaan tietoperustaa. Tämä oli haastavaa, sillä taloudellista väkivallasta on saatavilla vain vähän tutkimustietoa suomeksi. Saimme kuitenkin yhteistyökumppanilta vinkkejä tiedonhakuun. Tietoperustaa kootessa yllätyimme siitä, että taloudellista väkivaltaa oli tutkittu lähinnä vain naisiin kohdistuvana väkivaltana sekä Suomessa että maailmalla. Kansainvälisiin tutkimuksiin perehtyminen laajensi ymmärrystämme taloudellista väkivallasta ja sen eri muodoista. Olemme käyneet keskustelua siitä, miten kulttuuriset normit vaikuttavat ajatusmalleihin talouteen liittyen sekä raha-asioiden hoitamiseen. Tarkasteltaessa taloudellista väkivaltaa tulisi ottaa huomioon eri kulttuureissa vallitsevien sukupuoliroolien ja erilaisten taloudenhoitoon liittyvien tapojen vaikutus taloudellisen väkivallan ilmenemiseen. Taloudellisen väkivallan ilmenemiseen vaikuttavat siis monet eri asiat ja tämän ymmärtämisestä on meille hyötyä tulevaisuuden työssä.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan aineistonkeruu oli tarkoitus toteuttaa keväällä 2021, mutta vastausmäärän optimoimiseksi siirsimme sen syksyille 2022. Loppukeväällä tai kesällä toteutettuna kyselyn kato olisi jäänyt todennäköisesti suuremmaksi opiskelijoiden lomaillessa. Epäilimme kuitenkin edelleen vastausmäärän jäävän pieneksi, sillä kyselykutsun lähettäminen opiskelijoiden sähköpostiosoitteisiin ei onnistunut alkuperäisen suunnitelman mukaan, vaan se julkaistiin opiskelijoiden intrassa. Lopullinen vastausmäärä yllätti meidät positiivisesti ja saimme tästä lisää intoa opinnäytetyöhön. Aineiston analysoiminen oli meille täysin uutta ja haastoi meitä, joten pyysimme ohjausta määrällisen tutkimuksen opettajalta. Tämä vaihe lisäsi ymmärrystämme tutkijan vapaudesta ja vastuusta päättää, mitä asioita aineistosta tutkitaan ja korostetaan. Analyysivaiheen aikana palasimme yhä uudestaan tutkimusongelmien äärelle löytääksemme niihin vastauksia aineistosta. Opinnäytetyön prosessi kokonaisuudessaan on ollut meille hyvin opettavainen ja olemme kokeneet sen tärkeäksi. Prosessi on lisännyt meidän kiinnostustamme väkivaltatyötä kohtaan ja korostanut meille väkivallasta ymmärtämisen tärkeyttä. Olemme ymmärtäneet sen, kuinka moniulotteisesta ilmiöstä väkivallassa on kyse ja kuinka suuri vaikutus sillä on niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta.

Yksi opinnäytetyön tavoitteista oli edistää omaa ammatillista kasvuamme seuraavien sosionomin kompetenssien mukaisesti: sosiaalialan eettinen osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen ja tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen (ARENE 2017, 10). Eettinen osaaminen on kasvanut ja kehittynyt prosessin edetessä. Alusta alkaen olemme pyrkineet suhtau-

tumaan aiheeseen tarvittavalla vakavuudella. Väkipalvalla voi nostattaa kyselyyn vastanneissa vaikeitakin tunteita. Halusimme huomioida tämän ja pyrimme olemaan sensitiivisiä kysymysten asetuissa. Lisäsime kyselyn loppuun linkin Taloudellinen väkipalvalla tutuksi -hankkeen nettisivuille, josta saa tarvittaessa lisätietoa ja tukea aiheesta. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme tarkastelleet kriittisesti omaa ihmiskäsitystämme ja arvomaailmaamme. Olemme reflektoineet omaa suhtautumistamme taloudelliseen väkipalvallaan ja ymmärtäneet, että taloudellisen väkipalvallaan kokemukset ovat monisyisiä sekä tekijän että kokijan näkökulmasta. Taloudellisen väkipalvallaan taustalla voi olla esimerkiksi tekijän päihde- tai rahapeli riippuvuus. Taloudellisen väkipalvallaan kokija ei välttämättä tunnista suhteessa tapahtuvaa väkipalvallaan. Opinnäytetyön tulosten perusteella opiskelijoiden tietämys taloudellisesta väkipalvallaan on vähäistä ja useat tutkimukseen osallistuneista oli kokenut useampaa taloudellisen väkipalvallaan tilannetta, mutta eivät kuitenkaan tunnistanee kokeneensa taloudellista väkipalvallaan. Tiedostamme, että taloudellisen väkipalvallaan tekijä tai kokija voi olla kuka tahansa riippumatta iästä tai sukupuolesta ja se konkretisoitui myös opinnäytetyön tuloksien kautta. Taloudellista väkipalvallaan ilmeni kaikenikäisillä opiskelijoilla sukupuolesta riippumatta. Opinnäytetyöprosessin aikana ymmärryksemme taloudellisesta väkipalvallaan ja sen erityisyydestä on laajentunut. Taloudellinen väkipalvallaan vaikuttaa merkittävästi kokijan elämäntilanteeseen ja vaikeuttaa väkipalvallaan suhteesta lähtemistä (ks. Kaittila & Nyqvist 2014, 271). Pystymme hyödyntämään oppimaamme työssämme kohtaamalla asiakkaat ennakkoluulottomammin ja ymmärtäen taloudellisen väkipalvallaan moninaisuutta. Aiheen valinnasta tulosten esittämiseen saakka olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että emme arvota minkään ryhmän toistensa yläpuolelle.

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaamisemme on kasvanut, kun oma osaamisemme ja tietämyksemme taloudellisesta väkipalvallaan on lisääntynyt. Pystymme työssämme tunnistamaan sitä ja puuttumaan siihen paremmin ja lisäämään tietoisuutta aiheesta työyhteisöissämme niin asiakkaille kuin kollegoillekin sekä laajemmin ammatillisissa verkostoissa. Voimme auttaa asiakkaita saamaan ääntään kuuluviin tilanteissa, joissa palvelujärjestelmä ei tunnista kokijan ahdinkoa. Jotkut opiskelijoidenkin saamat tuet kuten yleinen asumistuki ovat ruokakunnan yhteisiä, jolloin tuen saantiin vaikuttavat myös muut kuin henkilökohtaiset tulot. Tämä voi lisätä riippuvuutta tekijään, jos suhteessa on taloudellista väkipalvallaan ja toinen päättää raha-asioista yksin. Oman osaamisen lisääminen aiheesta on hyödyllistä sosionomin työssä, sillä ilmiö on yhteiskunnallisesti vielä melko tuntematon. Tämä on konkretisoitunut prosessin aikana, kun olemme kertoneet opinnäytetyön aiheesta ammatillisissa verkostoissamme ja huomanneet, että sosiaalialan ammattilaisetkaan eivät aina tiedä, mitä taloudellinen väkipalvallaan tarkoittaa. Myös avoimissa vastauksissa jotkut taloudellista väki-

valtaa kokeneet kertoivat asian esille nostamisen tuntuvan merkitykselliseltä. Tämä kasvatti meidän ymmärrystämme siitä, kuinka tärkeää tiedon lisääminen taloudellisesta väkivallasta on. Väki-valtatyössä taloudellinen väkivalta tulisi tunnistaa omaksi väkivallan muodokseen, sillä se voi olla myös ainoa suhteessa ilmenevä väkivallan muoto (ks. Kaittila 2017, 76).

Olemme saaneet opinnäytetyön tekemisen myötä arvokasta kokemusta tutkimuksen tekemisestä. Määrällinen tutkimus ei ollut meille opinnäytetyötä aloittaessa kovinkaan tuttu. Olemme prosessin myötä oppineet paljon määrällisen tutkimuksen toteuttamisesta, tulosten analysoinnista ja hyödyntämisestä. Opinnäytetyön prosessin myötä olemme ymmärtäneet tutkimuksien ja niistä saatavien tiedon tärkeyden. Prosessin edetessä huomasimme taloudellisessa väkivallassakin olevan paljon näkökulmia, joita ei ole tutkittu. Koemme, että taloudellista väkivaltaa olisi tärkeää tutkia myös miesten näkökulmasta, sillä naisten ja miesten kokeman taloudellisen väkivallan piirteet ovat erilaisia. Kun suurin osa tutkimuksista on keskittynyt naisten kokemuksiin, voi miesten olla vaikeaa tunnistaa itseään taloudellisen väkivallan kokijoina. Toinen kiinnostava näkökulma olisi tutkimus liittyen eron jälkeiseen taloudelliseen väkivaltaan. Prosessi kasvattikin ymmärrystämme tutkimustiedon tärkeydestä niiden näkökulmasta, joita aihe koskee.

LÄHTEET

Adams, Adrienne E., Sullivan, Cris M., Bybee, Deborah & Greeson, Megan R. 2008. Development of the Scale of Economic Abuse. *Violence Against Women* 14 (5), 563–588. Hakupäivä 7.12.2022. <http://vaw.sagepub.com/cgi/content/abstract/14/5/563>

ARENE 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren – Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Hakupäivä 20.12.2022 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/786800/Liikamaa_Rantala.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Bildjuschkin, Katriina, Ewalds, Helena, Hietämäki, Johanna, Kettunen, Hanna, Koivula, Tanja, Mäkelä, Jukka, Nipuli, Suvi, October, Martta, Peltonen, Joonas & Siukola, Reetta 2020. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpäpaperi 1/2020. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Hakupäivä 18.2.2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-211-6>

Borg, Sami 2021 a. Kyselylomakkeen laatiminen. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Hakupäivä 28.11.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodologia/kvantti/kyselylomake/laatiminen/>

Borg, Sami 2021 b. Posti- ja verkkokyselyaineiston kokoaminen. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Hakupäivä 6.5.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodologia/kvantti/postikysely/postikysely/>

Heikkilä, Tarja 2014. *Tilastollinen Tutkimus*. (9. uudistettu painos) Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. *Tutki ja kirjoita* (19. painos). Helsinki: Tammi.

Huang, Chien-Chung, Postmus, Judy, L., Vikse, Juliann H., Vikse, Wang, Lih-Rong 2013. Economic abuse, physical violence, and union formation. *Children and Youth Services Review* 35 (5) 780–786. Hakupäivä 5.12.2022. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.01.020>

Kaittila, Anniina 2017. Rahakonfliktit ja taloudellinen väkivalta parisuhteissa. Väitöskirja. Turun yliopisto. Hakupäivä 18.2.2022. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/133966/AnnalesC434Kaittila.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Kaittila, Anniina & Nyqvist, Leo 2014. Taloudellinen väkivalta parisuhteessa – kirjallisuuskatsaus. *Janus* 22 (3), 262–278. Hakupäivä 18.2.2022. <https://journal.fi/janus/article/view/51214>

Kansaneläkelaitos & Folkpensionsanstalten 2021. Kelan tilastollinen vuosikirja: FPA:s Statistiska årsbok = Statistical Yearbook of Social Insurance Institution. 2020. Helsinki:Kela. Hakupäivä 21.8.2022. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/336533/Kelan_tilastollinen_vuosikirja_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Keskisipilä, Noora 2016. Taloudellinen väkivalta perheissä ja lähisuhteissa. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 25.3.2022 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104995/Keskisipila-Noora.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kokkonen, Elisa & Päiviö, Veera 2022. ” Kaikki rahat meni, ja enemmän” Miesten kokema taloudellinen väkivalta parisuhteessa. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Hakupäivä 21.8.2022. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/154657/Kokkonen_Elisa_Paivio_Veera_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kunttu, Kristina, Pesonen, Tommi & Saari, Juhani 2016. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2016. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 48. Hakupäivä 2.4.2022. https://www.yths.fi/app/uploads/2020/01/KOTT_2016-1.pdf

Kutin, Jozica Johanna, Reid, Mike & Russell, Roslyn 2018. Special WSMC Edition Paper: What Is This Thing Called Money? Economic Abuse in Young Adult Relationships. *Journal of Social Marketing* 9 (1) 111–128. Hakupäivä 24.4.2022. <https://dx.doi.org/10.1108/JSOCM-03-2018-0028>

Myllyniemi, Sami 2014. Ihmisarvoinen nuoruus. Nuorisobarometri 2014. Hakupäivä 25.4.2022, https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2015/03/Nuorisobarometri_2014_web.pdf

Nipuli, Suvi 2020. Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen ja ehkäisyn prosessit- lähisuhdeväkivaltatyön hyvät käytännöt rakenteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:55. Hakupäivä 2.4.2022, https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162012/STM_2019_55_Rap.pdf

Notko, Marianne 2011. Väkipalva, vallankäyttö ja vahingoittuminen naisten perhesuhteissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Hakupäivä 24.4.2022, <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/25769/9789513941789.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Oulun ammattikorkeakoulu 2022. Opinto-opas. Opiskeluoikeus. Hakupäivä 28.3.2022, <https://www.oamk.fi/opinto-opas/opiskelu-oamkissa/opiskeluoikeus>

Postmus, Judy L., Gretchen, Hoge L., Breckenridge, Jan, Sharp-Jeffs, Nicola & Chung, Donna 2018. Economic Abuse as an Invisible Form of Domestic Violence: A Multicountry Review. *Trauma Violence & Abuse* 21 (2), 261–283. Hakupäivä 7.12.2022. <https://doi.org/10.1177/1524838018764160>

Postmus, Judy L, Plummer, Sarah McMahon, Murshid, N. Shaanta, Kim, Mi Sung 2012. Understanding Economic Abuse in the Lives of Survivors. *Journal of Interpersonal Violence* 27 (3), 411–430. Hakupäivä 7.12.2022. <https://doi.org/10.1177/0886260511421669>

Pyles, Loretta & Banerjee, Mahasweta M. 2010. Work Experiences of Women Survivors: Insights From the Capabilities Approach. *Journal of Women and Social Work* 25 (1), 43–55. Hakupäivä 7.12.2022. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0886109909354984>

Saarenmaa, Kaisa, Saari, Katja & Virtanen, Vesa. 2010. Opiskelijatutkimus. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:18. Hakupäivä 25.4.2022, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75515/okm18.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Salonen, Eveliina & Syrjäjä, Sanni 2016. Satakunnan ammattikorkeakoulun naisopiskelijoiden kokemus lähisuhdeväkivalta. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Hoitotyön tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 25.3.2022 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/118353/Salonen_Eveliina_Syrjala_Sanni.pdf?sequence=1

Sharp-Jeffs, Nicola 2015. Money Matters: Research into the extent and nature of financial abuse within intimate relationships in the UK. Project Report. London Metropolitan University, London. Hakupäivä 12.4.2022. <https://repository.londonmet.ac.uk/1481/1/Money-Matters.pdf>

Sharp, Nicola 2008. 'What's yours is mine' - The different forms of economic abuse and its impact on women and children experiencing domestic violence. Research report. Refuge. Hakupäivä 4.12.2022. <https://www.theduluthmodel.org/wp-content/uploads/2021/12/Whats-yours-is-mine-Full-Report.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014. Väkivallan uhka työelämässä. Työturvallisuussäännöksiä valmistelevalle neuvottelukunta. Väkivallan uhka- jaoston raportti. Hakupäivä 8.8.2022. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74694/RAP2014_17_v%C3%A4kivallan_uhka.pdf?sequence=1

Stylianou, Amanda M. 2018. Economic Abuse Within Intimate Partner Violence: A Review of the Literature. *Violence and Victims* 33 (1), 3–22. Hakupäivä 15.4.2022. <https://connect.springerpub.com/content/sgrvv/33/1/3>

Stylianou, Amanda, Postmus, Judy L. & McMahon Sarah 2013. Measuring Abusive Behaviors: Is Economic Abuse a Unique Form of Abuse? *Journal of Interpersonal Violence* 28 (16), 3186–3204. Hakupäivä 7.12.2022. <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/0886260513496904>

Suomen virallinen tilasto 2021. Kelan opintoetuustilasto. Helsinki: Kela. Hakupäivä 2.4.2022. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/337336/Kelan_opintoetuustilasto_2020_2021.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Tuomi, Jouni, ja Anneli Sarajärvi 2009. Laadullinen Tutkimus Ja Sisällönanalyysi. 5., uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Hakupäivä 16.3.2022. https://avointiede.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Vehkalahti, Kimmo 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Hakupäivä 28.11.2022. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vilkka, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. Hakupäivä 29.11.2022. Ellibs. Vaati käyttöoikeuden.

Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Finna. Hakupäivä 2.3.2022. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Viola - väkivallasta vapaaksi ry 2022. Taloudellinen väkivalta tutuksi- hanke (2021–2024). Hakupäivä 26.3.2022. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/kehittamistyö/taloudellinen-vakivalta-tutuksi-hanke-2021-2024/>

Virkkunen, Siiri & Härkönen, Veera 2020. AMK-opiskelijoiden kokemuksia henkisestä väkivallasta parisuhteessa opintojen aikana. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Hakupäivä 25.3.2022 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/337023/Har-konen_Veera.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Voth Schrag, Rachel, Ravi, Kristen & Robinson, Sarah. 2018. The Role of Social Support in the Link Between Economic Abuse and Economic Hardship. *Journal of family violence*, 35 (1), 85–93. Hakupäivä 24.4.2022. <https://doi.org/10.1007/s10896-018-0019-8>

Voth Schrag, Rachel, J. & Edmond, Tonya 2017. School Sabotage as a Form of Intimate Partner Violence: Provider Perspectives. *Affilia* 32 (2), 171–187. Hakupäivä 7.12.2022. <https://doi.org/10.1177/0886109916689785>

Weaver, Terri, Sanders, Cynthia, Campbell, Carole & Schnabel Meg 2009. Development and preliminary psychometric evaluation of the domestic violence--related financial issues scale (DV-FI). *Journal of interpersonal violence* 24 (4), 569–585. Hakupäivä 18.2.2022. <https://doi.org/10.1177/0886260508317176>

World Health Organization 2005. Väkivalta ja terveys maailmassa – WHO:n raportti. Toim. Krug, Etienne, Dahlberg, Linda, Mercy, James, Zwi, Anthony & Lozano, Rafael. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. Hakupäivä 21.2.2022. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9529608993_fin.pdf

Xiao, Jing Jian, Chatterjee, Swarn & Kim, Jinhee 2014. Factors Associated with Financial Independence of Young Adults. *International Journal of Consumer Studies* 38 (4) 394–403. Hakupäivä 24.4.2022. <https://dx.doi.org/10.1111/ijcs.12106>.

Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa opiskelijoiden tietämystä sekä kokemuksia taloudellisesta väkivallasta lähisuhteessa

Pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä (*)

Valitse tilannettasi parhaiten kuvaava vaihtoehto tai kirjoita vastaus sille varattuun tilaan.

1. Mikä on sukupuolesi?

nainen

mies

muu

en halua kertoa

2. Asuuko taloudessasi lapsia?

kyllä, omia

kyllä, puolison

taloudessani ei asu lapsia

3. Mikä on koulutusalasasi?

informaatioteknologia

kulttuuri

luonnonvara

liiketalous

sosiaali- ja terveysala

tekniikka

4. Mikä on syntymävuotesi? Merkitse syntymävuosi numeroin (esim. 1986)

numeerinen kenttä

5. Tiedätkö, mitä taloudellinen väkivalta tarkoittaa?

en ole kuullut siitä aiemmin

olen kuullut siitä aiemmin, mutta en ole täysin varma mitä se tarkoittaa tiedän, mitä se tarkoittaa

Taloudellinen väkivalta on väkivallan muoto, jossa tahallisesti loukataan henkilön itsemääräämisoikeutta, tai henkilöä rajoitetaan taloudellisiin asioihin liittyen.

Kartoitamme tässä kyselyssä korkeakouluopintojen aikaisia kokemuksia taloudellisesta väkivalta-
lasta lähisuhteessa. **Läheisellä tarkoitamme entistä tai nykyistä kumppania, perheenjäsentä, lähisukulaista tai muuta läheistä.**

Seuraavat väittämät kuvaavat erilaisia tilanteita, joissa taloudellista väkivaltaa ilmenee. Valitse tilannettasi parhaiten kuvaava vaihtoehto.

Työssäkäynnin/opiskelun rajoittaminen ja häiriköinti opintojen aikana

6. Onko joku läheisesi

rajoittanut työssäkäyntiäsi (esim. hankaloittamalla töihin pääsyä)

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

pyrkinyt kontrolloimaan työssäkäyntiäsi (esim. kontrolloimalla uravalintojasi)

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

häiriköinyt työssäkäyntiäsi (esim. tulemalla yllättäen työpaikalle)

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

rajoittanut opiskeluasi (esim. vaikuttamalla jaksamiseesi tahallisesti valvottamalla)

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

pyrkinyt kontrolloimaan opiskeluasi (esim. kieltämällä opiskelun)

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

häiriköinyt opiskeluasi (esim. soittelemalla jatkuvasti)

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

Rahaan liittyvä kontrollointi opintojen aikana

7. Onko joku läheisesi

valvonut tai estänyt rahankäyttöäsi

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

päättänyt yhteisistä raha-asioistanne yksin

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

salannut sinulta omia tai yhteisiä taloutta koskevia tietoja

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

Taloudellinen hyväksikäyttö opintojen aikana

8. Onko joku läheisesi?

hajottanut tai tuhonnut tarkoituksella sinun tai yhteistä omaisuutta

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

käyttänyt yhteisiä varoja omiin tarkoituksiinsa

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

painostanut sinua ottamaan velkaa

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

ottanut velkaa sinun nimissäni

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

kieltäytynyt taloudellisesta vastuunkannosta perheessänne tai parisuhteessanne

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

kiristänyt tai varastanut sinulta rahaa tai muuta omaisuutta

Usein – Joskus- Harvoin – Ei ollenkaan

Eron jälkeinen taloudellinen väkivalta

9. Onko sinulla entistä kumppania? *

kyllä

ei (jos tämä valittuna, piilottaa kysymyksen 10)

10. Onko entinen kumppanisi käyttäytynyt sinua kohtaan seuraavilla tavoilla eron yhteydessä tai sen jälkeen opintojen aikana?

Voit valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

uhkaillut sinua eron yhteydessä omaisuuden jakamiseen liittyen
vahingoittanut tietoisesti rahatilannettasi
manipuloinut omia tai yhteisiä varoja eronne yhteydessä esim. piilotellut varallisuuttaan
vaikeuttanut töihin menemistä/opiskelua koska et voi luottaa kumppanin lupauksiin las-
tenne hoidosta niiden aikana
kieltäytynyt maksamasta elatusmaksuja tai hankaloittanut/pitkittänyt niistä sopimista
viivyttänyt huoltoriitoihin liittyvää käsittelyä tai oikeudenkäyntiä tahallisesti
en ole kokenut mitään yllä olevista entisen kumppanini toimesta (jos tämä valittu, ei voi
valita muita)

11. Aiempiin väittämiin peilaten oletko kokenut taloudellista väkivaltaa?

kyllä

en (jos tämä valittu, piilottaa kysymykset 12, 13, 14, 15, 16)

12. Kuka tekijä oli?

Voita valita yhden tai useamman vaihtoehdon.

nykyinen kumppani

entinen kumppani

perheenjäsen

lähisukulainen

muu lähisuhde, mikä? *tekstikenttä*

13. Onko/oliko suhteessa muita väkivallan muotoja? Voit valita useamman vaihtoehdon.

fyysinen

henkinen

seksuaalinen

kulttuurinen tai uskontoon liittyvä väkivalta

vainoaminen

suhteessa ei esiintynyt/esiinny muita väkivallan muotoja (jos tämä valittuna, ei voi valita

muita vaihtoehtoja)

14. Oletko kertonut kenellekään kokemastasi taloudellisesta väkivallasta?

kyllä, läheiselle

kyllä, ammattilaiselle

en ole kertonut kenellekään (jos tämä valittu, piilottaa kysymykset 15 ja 16)

15. Oletko hakenut ammattilaiselta apua taloudelliseen väkivaltaan?

kyllä

en

16. Oletko saanut apua taloudelliseen väkivaltaan ammattilaisilta?

kyllä

en

17. Lisäsikö tämä kysely tietämystäsi taloudellisesta väkivallasta?

kyllä

ei

en osaa sanoa

18. Tähän voit halutessasi kertoa lisää taloudellisen väkivallan kokemuksistasi tai täsmentää antamiasi vastauksia

Avoin kenttä

Kiitos vastauksestasi! Lisää tietoa ja tukea taloudelliseen väkivaltaan liittyen löytyy Taloudellinen väkivalta tutuksi -hankkeen nettisivuilta: taloudellinenvakivalta.fi

Opiskelija, vastauksiasi kaivataan taloudellista väkivaltaa koskevaan kyselyyn!

Hyvä opiskelija!

Onko läheisesi kontrolloinut rahankäyttöäsi opiskeluaikana? Onko läheisesi häiriköinyt opiskeluasi/työntekoasi soittelemalla jatkuvasti? Entä onko läheisesi päättänyt yhteisistä raha-asioistanne yksin? Tiesitkö, että edelliset kysymykset ovat esimerkkejä taloudellisesta väkivallasta?

Muun muassa näillä kysymyksillä kartoitamme Oulun ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemuksia ja tietämystä taloudellisesta väkivallasta opinnäytetyössämme. Pyydämme sinua ystävällisesti vastaamaan kyselyymme. Sinun vastauksesi ovat erittäin tärkeitä tutkimuksen kannalta riippumatta siitä, oletko kokenut taloudellista väkivaltaa vai et. Taloudellinen väkivalta on ilmiönä melko tuntematon ja tutkimustieto siitä on vähäistä. Tämänkin vuoksi vastauksesi on meille tärkeä. Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Taloudellinen väkivalta tutuksi -hankkeen kanssa.

Kyselyyn vastataan nimettömänä, emmekä kerää henkilötietoja. Aineistoa käsittelee vain opinnäytetyön tekijät sekä ohjaava opettaja. Kenenkään vastauksia ei käsitellä yksitellen eikä tuloksista pysty tunnistamaan yksittäistä vastaajaa. Aineisto tullaan hävittämään tutkimuksen valmistuttua.

Kyselyyn pääset vastaamaan alla olevasta linkistä. Vastaamiseen menee aikaa noin 2–5 minuuttia. Vastaathan kyselyyn mielellään heti, mutta viimeistään 18.9.2022 mennessä. Kiitos vastauksista jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin
Essi Isoniemi ja Elina Koskelo
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
SOS19SPA
Sosiaali- ja terveysala, OAMK